

Mapa de Patrimoni Cultural

d' Argen- ola.

Memòria tècnica.

Redacció: IN SITU, Jordi Ser-

Novembre 2011

Ajuntament d'Argençola

À R E A D E C U L T U R A

Diputació
Barcelona

Àrea de Cultura

MEMÒRIA TÈCNICA

MAPA DE PATRIMONI CULTURAL DEL MUNICIPI D'ARGENÇOLA (ANOIA)

FEBRER - OCTUBRE 2011

PROMOCIÓ I FINANÇAMENT

Ajuntament d'Argençola

Diputació de Barcelona. Oficina de Patrimoni Cultural.

REALITZACIÓ

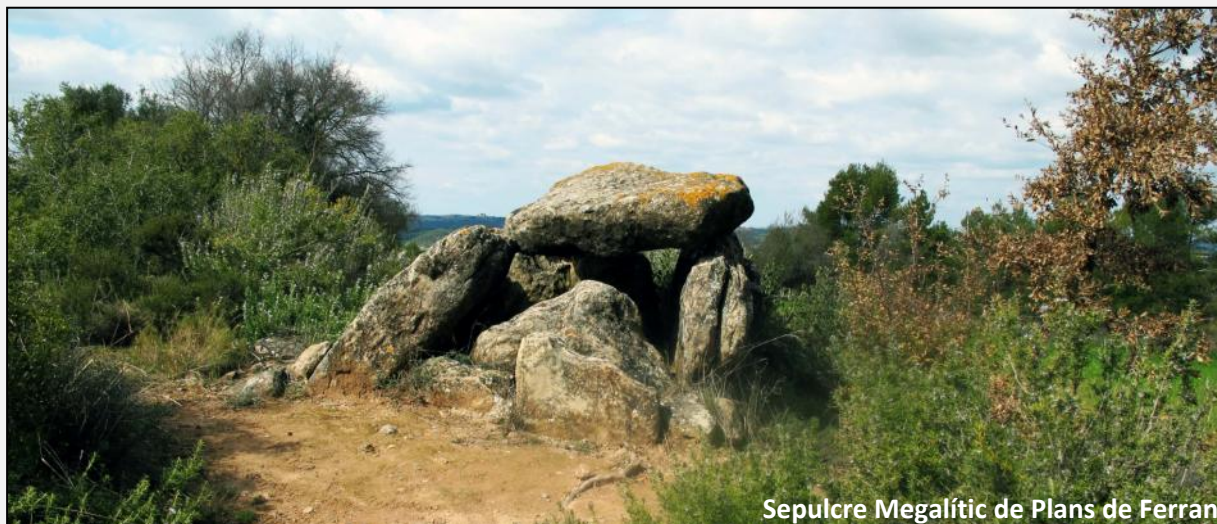
[IN]SITU S.C.P **[IN]SITU**
GESTIÓ
CULTURA
PATRIMONI
TURISME

Jordi Seró i Ferrer: Treball de camp, base de dades, imatges i coordinació.

Martí Picas i Sala: Anàlisi documental i arxivística.

Gerard Panadés i Salvia: Cartografia i SIG

Lleida, Novembre de 2011

Sepulcre Megalític de Plans de Ferran

1. Metodologia	2
1.1 Metodologia i temporalització	4
1.2 Dates de realització.	4
1.3 Metodologia	4
2. Diagnòstic.	12
2.1. Marc Geogràfic, Medi Físic i Geològic.	12
2.2. Distribució poblacional.	14
2.3. Activitats econòmiques	17
2.4. Xarxa de comunicacions i mobilitat.	18
2.5. Breu resum històric	19
2.6. Toponímia del terme.	21
2.7. Escut del municipi.	22
2.11. Estat legal de protecció	23
2.12. intervencions en el patrimoni	25
2.13. Equipaments patrimonials.	26
2.14. Anàlisi a partir de les fitxes	26
2.16. Anàlisi global del patrimoni	34
2.17. Personatges il·lustres.	43
3. Bibliografia	44
4. Annex Cartogràfic	45

Nota: degut a que aquesta és la memòria de la versió pública del Mapa de Patrimoni, és probable que la paginació no es correspongui amb l'índex o que hi hagi capítols que no es mostren.

1. Metodologia

El present document que teniu a les vostres mans, és la memòria dels treballs realitzats en el projecte del Mapa de Patrimoni Cultural del municipi d'Argençola, a la comarca de l'Anoia. Aquest projecte sorgeix per l'interès municipal de donar a conèixer i potenciar el patrimoni immoble, moble, documental, immaterial i natural del seu municipi. Gràcies a l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, que ofereix als municipis de la demarcació de Barcelona la redacció dels Mapes de Patrimoni de Cultural, l'Ajuntament es va poder beneficiar d'aquest servei mitjançant la signatura d'un conveni entre les dues institucions.

L'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona va encarregar la realització del Mapa de Patrimoni Cultural d'Argençola, a l'empresa lleidatana [IN]SITU S.C.P. Gestió Cultural, Patrimoni i Turisme formada per Martí Picas i Jordi Seró.

Realitzar aquest projecte en un municipi de les característiques d'Argençola, sense l'ajuda i col·laboració de la població local, hagués estat una tasca bastant complicada. És per aquest motiu que volem agrair la dedicació del seu temps a les persones que desinteressadament ens van acompanyar per tots els indrets del municipi en la recerca d'elements patrimonials, i reiterar el fet que sense ells no l'haguéssim pogut localitzar.

- Al Sr. **Antoni Pujó** per aproximar-nos al context històric de la zona de Rocamora i per facilitar-nos l'accés a la capella de Sant Jaume.
- Als propietaris del **Cal Sebastià**, per acompanyar-nos i mostrar-nos l'arquitectura popular del camí de l'Obaga.
- A la Sra. **Isabel Vilaseca**, de Cal Biosca de la Nou, per mostrar-nos les barraques i pous de la seva finca.
- A la Sra. **Maria Carme Gomà** per explicar-nos la història del nucli de Porquerisses i facilitar-nos l'accés a l'Església de Sant Genís.
- Als propietaris de **Cal Mensa**, per dedicar-nos el seu temps a ensenyar-nos els elements patrimonials de la seva propietat.

- Al Sr. **Joan Teruel**, Guarda Particular de Camp de l'Àrea Privada de Caça dels Plans de Ferran i la Goda, per dedicar tota una jornada a guiar-nos per gran part del municipi d'Argençola en la recerca de tot tipus d'elements patrimonials i alhora explicar-nos la història més recent d'aquests.
- A la **Família Alió**, el Srs. **Joan Alió i Quim Ricomà** de la Finca de l'Hort del Requesens per acompanyar-nos i mostrar-nos totes les fonts i basses de la seua propietat.
- Al Sr. **Caselles** de Jorba per atendre'ns i explicar-nos la història del Molinot.
- A la **Família Solé**, del Mas Solé de Clariana per la seva amabilitat en els dies que hem passat per la zona de Clariana.
- Als propietaris de **Cal Jerònim** per rebre'ns a casa seva amb tota la hospitalitat possible i interessar-se per la nostra feina.
- Al Sr. **Jaume Duran**, de Cal Torrent de Rocamora per destinar part del seu temps a recórrer part del terme per identificar elements que no hauríem pogut localitzar sols.
- Agrair als propietaris de **Can Rossó** el bon tracte rebut, i les explicacions sobre la seva casa i el jaciment excavat en la seva propietat.
- Al Sr. **Balcells** de Carbasí per la informació del nucli de Carbasí i el seu entorn.
- Al Sr. **Joan Solà** de Clariana, per indicar-nos i acompanyar-nos a diversos molins situats en la Riera de Clariana.
- Als membres de l'Ajuntament d'Argençola que ens han facilitat la nostra feina.
- Al **Rafel Ginebra** de l'Arxiu Episcopal de Vic per donar-nos suport en la recerca arxivística.
- A la **Marta Vives**, Directora de l'Arxiu Comarcal de l'Anoia, per facilitar-nos l'accés a la documentació de l'arxiu.
- A la resta de persones d'Argençola que en major o menor mesura han col·laborat en l'elaboració d'aquest projecte. Tampoc voldríem oblidar-nos d'aquelles institucions que ens han atès durant aquest temps: Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia, Museu Molí Paperer de Capellades o Consorci de Turisme de l'Alta Anoia, entre altres.
- A la **Carmen Berlabé**, **Mossèn Tarragona** i a l'**Alberto Velasco**, del Museu de Lleida, Diocesà i Comarcal, per la seva col·laboració en l'anàlisi d'elements mobles de caire religiós.
- Al **Francesc Fité**, professor titular d'Història de l'Art Medieval a la Universitat de Lleida per la seva ajuda en l'anàlisi de l'arquitectura religiosa.

1.1 Metodologia i temporalització

En aquest apartat explicarem quin ha estat el procediment i/o metodologia emprada per a la realització del Mapa de Patrimoni Cultural d'Argençola. S'han seguit els paràmetres estructurals que des del Plec de Prescripcions Tècniques que l'Oficina de Patrimoni Cultural es va proporcionar per tal de desenvolupar-lo. Abans però caldria esmentar els passos previs a la realització d'aquestes fases.

1.2 Dates de realització.

En primer lloc les reunions realitzades per l'Ajuntament d'Argençola i l'Oficina de Patrimoni Cultural per poder iniciar el projecte, que va culminar amb la signatura del conveni entre les dues parts. En aquest punt també s'inclou la contractació de l'empresa [IN]SITU S.C.P. per dur a terme l'execució la feina. Posteriorment es varen reunir les tres parts, per marcar les pautes de desenvolupament del projecte, i perquè l'empresa contractada comencés a treballar. Aquestes reunions es van desenvolupar entre finals de desembre de 2010 i finals de gener de 2011. En aquest període, l'Ajuntament d'Argençola va fer un buidatge de publicacions que disposaven, per facilitar a l'empresa [IN]SITU S.C.P. informació que pogués agilitzar la feina i l'Oficina de Patrimoni Cultural va proporcionar també als tècnics d'[IN]SITU S.C.P. tot el material necessari per tal d'iniciar el projecte.

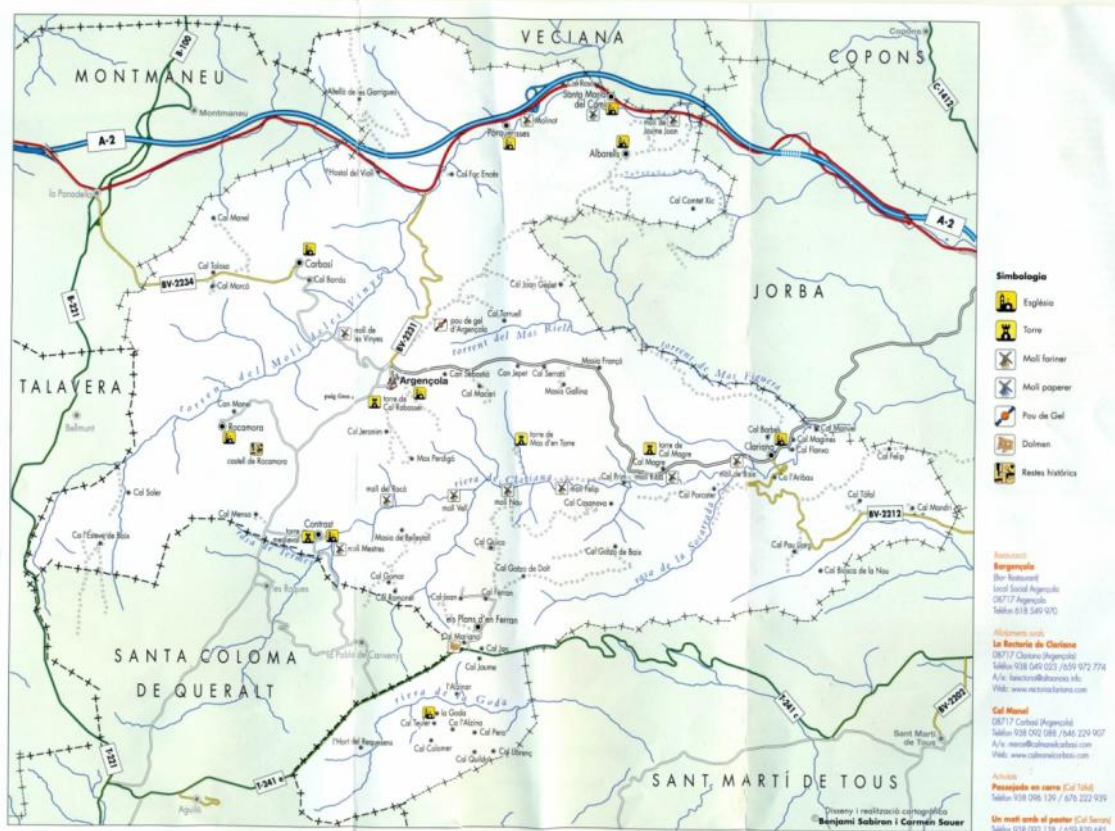
Entre els mesos de febrer i juliol de 2011 es va realitzar tot el treball de camp pel terme municipal d'Argençola, així com la visita als arxius, museus o biblioteques on hi hagués informació útil per a poder complementar el treball de camp. Posteriorment, els tècnics de l'Oficina de Patrimoni Cultural van supervisar la feina feta pels tècnics d'[IN]SITU, per immediatament procedir al tancament definitiu del projecte.

1.3 Metodologia

Per dur a terme l'encàrrec, s'ha fet una planificació del projecte, estructurant-lo en fases, d'acord als barems que es troben al Plec de Condicions Tècniques i les recomanacions dels tècnics de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona.

S'ha estructurat el projecte en les següents parts:

- **Fase de documentació prèvia.** Abans de començar a realitzar els treballs corresponents, és important identificar tots els elements susceptibles d'inventariar. Es va realitzar doncs un buidatge de tots aquells inventaris ja realitzats per altres institucions.

Tríptic informatiu editat per l'Ajuntament d'Argençola amb els elements més importants.

S'ha consultat l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic, l'Inventari del Patrimoni Arqueològic, l'Inventari del Patrimoni Industrial de Catalunya i l'Inventari del Patrimoni Etnològic, tots ells dependents del Departament de Cultura de la Generalitat, mitjançant la consulta a l'eina telemàtica eGIPCI.

S'ha cercat en museus i arxius d'àmbit comarcal i nacional, per comprovar si en les seves col·leccions o fons documentals hi havia possibles elements per incloure en l'inventari.

Per identificar els possibles espais naturals s'ha consultat els diferents catàlegs i inventaris disponibles a la web del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural, així com la Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.

Ha estat útil també, les publicacions que ens va facilitar l'Ajuntament d'Argençola on hi havia referència dels elements més destacats del municipi. Per altra banda, actualment s'està redactant el POUM del municipi, tot i què hi manquen el Catàleg de Masies, i el Catàleg de Béns Protegits. Això ens ha dificultat la tasca al no disposar de cap d'aquests instruments de guia.

A la Biblioteca d'Igualada s'ha fet un buidatge de publicacions comarcals on es mencionés el municipi d'Argençola.

Un altre font important ha estat el buidatge cartogràfic. Pel que fa a la planimetria utilitzada, s'han utilitzat els mapes virtuals de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, d'Argençola: topogràfic de 1:50.000; topogràfic de 1:25.000; topogràfic de 1:5.000; ortofotomapa de 1:5.000, per cercar tots elements susceptibles d'incloure en l'inventari. S'ha consultat també l'Inventari dels Arbres Monumentals de Catalunya i els arbres d'interès local i comarcal.

Per tal de conèixer l'existència d'espais amb valor geològic rellevant, s'ha consultat també l'Inventari d'Espais d'Interès Geològic de Catalunya.

Finalment no hem pogut obviar buscar elements a l'Inventari de Relotges de Sol, de la Societat Catalana de Gnomònica.

Amb la informació extreta de totes aquestes fonts abans esmentades, es va fer un primer llistat d'elements susceptibles de ser inclosos en el Mapa de Patrimoni Cultural d'Argençola. Foren 120 elements inicials que a la llarga es van incrementar considerablement. Esmentar que per facilitar el posterior treball de camp, es varen dividir els elements per les zones d'influència de cada nucli de població (Argençola, Carbasí, Clariana, Contrast, Plans de Ferran, La Goda, Porquerisses, Albarells i Rocamora). Es va creure necessari també, incloure l'entorn de la Riera de Clariana com a zona d'estudi, tot i que formés part dels diferents nuclis pel seu factor vertebrador del municipi d'est a oest.

- **Treball de camp.** Un cop identificats els possibles elements a inventariar, estructurats per zones i tipologies, es va decidir treballar per tipologies, és a dir, en primer lloc es van inventariar tots els elements del patrimoni immoble (ja que era el més nombrós), per fer finalment la resta d'elements de patrimoni moble, documental, immaterial i natural. En el cas del patrimoni immoble també es va triar una metodologia pròpia degut a les característiques del municipi. En primer lloc es va decidir fer tots els elements en sol rústic (masies, molins, fonts, castells, capelles, arquitectura popular, etc.) degut al fet que representaven la gran majoria d'elements inventariats, i la dificultat per accedir-hi donada l'orografia del territori (municipi boscós amb desnivells de més de 300 metres), per deixar finalment els elements patrimonials dels nuclis de població, agrupats i amb un accés fàcil.

Les característiques orogràfiques del terreny, bastant muntanyós i amb una gran massa forestal irregular per l'abandó de les activitats tradicionals, ha fet que alguns dels elements patrimonials inventariats fossin molt difícils de localitzar. Per aquest motiu fou necessària en diverses ocasions la col·laboració dels veïns del municipi per arribar-hi, a l'hora que ens va permetre saber-ne més¹.

Argençola és un municipi on la majoria de la seva població viu fora del municipi. Això va significar un problema important ja que a les masies costava trobar-hi algú que ens facilités l'accés a l'interior, i ens en poguéssim explicar detalls. Davant d'aquesta situació vam decidir canviar d'estratègia i concertar visites si calia en cap de setmana o festius.

Finalment, cal mencionar que durant el treball de camp, vam afegir un gran nombre d'elements al llistat previ. No obstant, també en vam eliminar d'altres, identificats inicialment sense conèixer les seves característiques in situ, que un cop feta la visita es va considerar que no tenien valor suficient per ser inclosos en l'inventari.

- **Contacte telefònic.** El problema que ens vam trobar al municipi, on la majoria de les masies són segones residències, ens va fer plantejar un altra manera d'accedir a la informació. Es va sol·licitar a l'Ajuntament d'Argençola les dades dels propietaris de totes les masies del terme municipal, per poder contactar amb ells. Es va contactar amb la majoria d'ells, i se'ls va explicar el projecte i demanar la seva col·laboració. En alguns

¹ Tots ells s'esmenten en els agraïments.

casos vam quedar amb els propietaris, i en altres casos, ens varen enviar informació a través de correu electrònic.

- **Treball de Gabinet.** Finalment, un cop enllestit el treball de camp, i coneixent tots els elements inventariats del municipi, es va realitzar la cerca d'informació en arxius i en les publicacions que havíem marcat com a prioritàries en el buidatge inicial. La informació extreta ens va servir per complementar les dades. En aquest punt podríem incloure el treball amb la base de dades, però cal esmentar que aquest es va anar realitzant complementàriament amb el treball de camp. Fruit d'això, en alguns elements inventariats que ja disposaven d'informació prèvia mitjançant altres estudis, vam poder constatar errades descriptives, així com de localització o històriques. En altres casos però, no es va poder contrastar la informació degut a la impossibilitat d'accedir algun element. Ja fos perquè no hi havia ningú, perquè l'accés era impossible degut al seu estat ruïnós o per l'estat de l'entorn que impedia accedir-hi (com ha passat en alguns molins o castells). La introducció de la informació a la base de dades proporcionada per l'Oficina de Patrimoni Cultural, així com el tractament fotogràfic de les imatges es va realitzar a l'oficina d'[IN]SITU S.C.P. situada a les instal·lacions del CEEI Lleida. Les dades es van introduir segons l'establert al Plec de Prescripcions Tècniques, utilitzant el criteri professional dels tècnics d'[IN]SITU S.C.P.

La redacció de les fitxes de l'inventari es fa d'acord amb la base de dades facilitada per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Tot seguit explicarem els camps que s'ha d'omplir a la base de dades.

Totes les fitxes s'ordenen en base el codi corresponent:

1.- PATRIMONI IMMOBLE

- 1.1.- Edificis
- 1.2.- Conjunts arquitectònics
- 1.3.- Elements arquitectònics
- 1.4.- Jaciments arqueològics
- 1.5.- Obra civil

2.- PATRIMONI MOBLE

- 2.1.- Elements urbans
- 2.2.- Objectes
- 2.3.- Col·leccions

3.- PATRIMONI DOCUMENTAL

- 3.1.- Fons d'imatges
- 3.2.- Fons documentals
- 3.3.- Fons bibliogràfics

4.- PATRIMONI IMMATERIAL

- 4.1.- Manifestacions festives
- 4.2.- Tècniques artesanals
- 4.3.- Tradició oral
- 4.4.- Música i dansa
- 4.5.- Costumari

5.- PATRIMONI DEL MEDI NATURAL

5.2.- Espècimens botànics singulars.

5.1.- Zones d'interès.

• Camps de la Fitxa.

Núm. Fitxa	Número de cada fitxa (aleatori), de l'1 en endavant. L'ordre no és important, però totes han de ser correlatives.
Codi.	Número de dos dígits corresponent al subàmbit de la tipologia d'elements.
Àmbit	La fitxa que es divideix en: patrimoni immoble, moble, documental, immaterial o natural.
Denominació	Correspon amb el nom amb el qual es coneix l'element. Si existia algun altre nom anterior, s'esmentava al camp observacions.
Lloc / adreça	Indicar el lloc (històric, geogràfic) on es situa el bé (vall de..., antiga parròquia de..., barri de..., casc urbà, agregat de..., urbanització, ...). Si es coneix adreça postal, aquest es el camp on posar-la (carrer i número
Titularitat Ref. Cadastral/ Propietari i Adreça	Indicar segons el desplegable: Privada, Publica o compartida. No s'han posat dades personals sinó la referència cadastral dels elements excepte en alguns casos, com és el cas d'institucions (ajuntaments, església, entitats, etc..) així com del patrimoni moble o documental privat.
Tipologia	Nom corresponent al codi, que es refereix al subàmbit de la tipologia d'elements. Apareix automàticament d'acord amb el codi entrat.
Ús Actual	Us actual de cadascun dels elements fitxats. S'utilitzen els termes proposats en el desplegable.
Descripció	Descripció de l'element inventariat, on es detallen les seves característiques físiques i es dona el màxim d'informació de cadascun dels elements.
Observacions	S'inclou informació que ajuda a complementar la descripció del be inventariat.
Estat Conservació	L'estat de conservació es pot qualificar de: bo, regular o dolent
Notes Conservació	Aquí es fa constar si hi ha hagut alguna restauració, les patologies que es poden detectar, i alhora fer unes petites recomanacions de cara a millorar la seva conservació
Autor	Si es coneix l'arquitecte, o l'autor de l'obra, document etc..

Any	Any de realització del bé
Estil, època	Indistintament, emprar termes d'estil, artístics o bé temporals per aproximar-nos a la cronologia
Segle	S'ha indicat quan es coneixia amb exactitud. Quan no es coneixia amb detall s'ha posat un ventall més ampli. XVIII-XIX
Emplaçament	En aquest punt, s'explica la manera d'arribar-hi.
UTM	S'han contrastat les dades de l'aparell GPS amb les de l'ICC. En el cas que variessin, s'ha optat per les de l'ICC.
Altitud	S'han utilitzat les dades de Google Earth.
Accés	Les opcions del camp accés són 5: fàcil, difícil, obert, restringit i sense accés
Fitxes associades	El número o números d'altres fitxes de béns o elements relacionats (per proximitat física, per que formen part d'un mateix immoble o d'un mateix conjunt o perquè tenen algun tipus de relació).
Història	Informacions històriques relacionades amb el bé.
Bibliografia	Referències bibliogràfiques que s'han utilitzat per elaborar la fitxa o que fan al·lusió directa al bé.
Núm Inv Generalitat	Quan un element està inclòs dins els inventaris de la Generalitat de Catalunya, s'especifica de forma abreviada a l'inventari on està inclòs i el número que té en aquest inventari (Núm. Inv. Generalitat).
Protecció	El primer requadre és un camp tancat amb quatre opcions: inexistent; legal; física; i legal i física. Segon requadre: posar la referència legal de protecció de forma molt breu (el camp es molt reduït): BCIN, BCIL, EPA, Bé catalogat, Pla General, Pla Especial, ... i posar núm. de registre i any.
Autor Fitxa	Professional que ha inventariat el Bé patrimonial.
Data reg.	Data de confecció de la fitxa.

- **Criteris de selecció d'elements.**

La inclusió dels elements dins del Mapa de Patrimoni Cultural d'Argençola, està motivada per dues raons. La primera i d'obligat compliment, era la inclusió de tots aquells elements patrimonials ja inclosos en altres inventaris de caràcter legal com l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic, l'Inventari del Patrimoni Arqueològic, l'Inventari del Patrimoni Paleontològic, etc., així com les zones d'interès natural

protegides per la Generalitat, o altres elements inclosos en les figures del Planejament Urbanístic.

La segona raó d'inclusió dins del Mapa del Patrimoni Cultural d'Argençola, és el propi criteri tècnic dels professionals d'[IN]SITU S.C.P. que van valorar la inclusió o no dels elements del llistat del buidatge inicial, així com valorar en el terreny la inclusió de nous elements no detectats inicialment. S'ha intentat incloure majoritàriament aquells elements que representen l'essència patrimonial del municipi, que en aquest cas és eminentment rural, i per tant té un patrimoni a l'entorn d'aquest tret distintiu. S'ha inclòs pràcticament totes les masies del municipi, ja que entenem que és important que hi constin, per l'estructura d'hàbitat dispers que caracteritza Argençola. També s'ha inclòs aquells elements més representatius del passat, des de torres de defensa fins als molins.

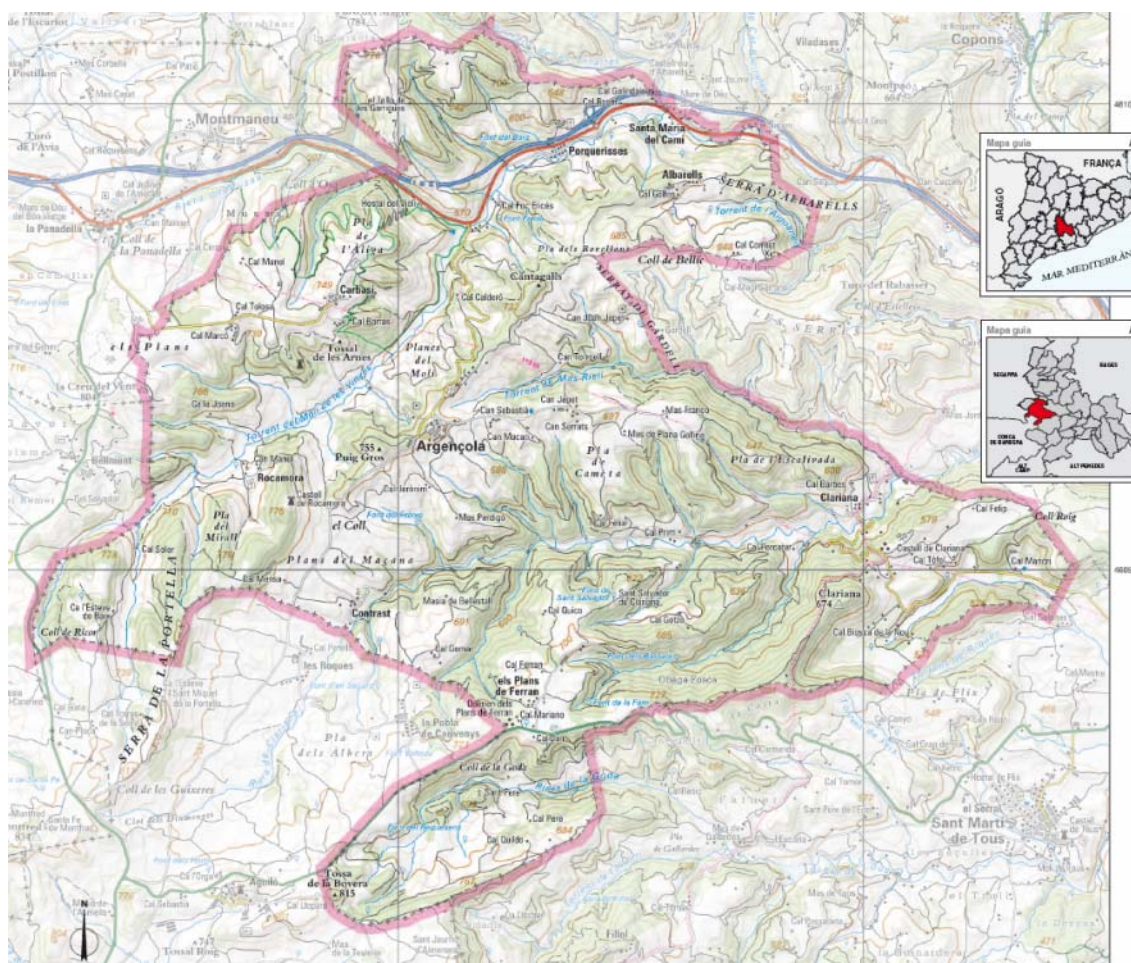
2. Diagnòstic.

En aquest punt es presenta de manera resumida les característiques pròpies del terme (geografia, geologia, clima, flora, fauna, població i estructura econòmica, síntesi històrica, escut i bandera, així com la valoració del patrimoni inventariat).

2.1. Marc Geogràfic, Medi Físic i Geològic.

El terme municipal d'Argençola amb una extensió de 47,10 km², ocupa el quart lloc comarcal en extensió. És situat al seu extrem de ponent, al límit amb la Segarra i amb la Conca de Barberà. Limita amb Santa Coloma de Queralt (a la Conca de Barberà), al SW, a l'W amb Talavera (de la Segarra), on hi ha el límit de les tres comarques i de les tres províncies de Tarragona, Lleida, i Barcelona, i amb els termes de Montmaneu (NW), Sant Guim de Freixenet (Segarra), Veciana (N), Jorba (E) i Sant Martí de Tous (SE).

El terreny és muntanyós i forma dues amples valls, drenades per la riera de Clariana, que neix

Mapa del Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya

entre Aguiló o Santa Fe (Conca de Barberà), aquesta riera entra al terme pel caseriu de les Roques, travessa el terme fins arribar a Clariana, fins desembocar al riu Anoia, una mica més enllà de Jorba. Per la segona vall, travessa el Torrent del Molí de les Vinyes que desguassa a l'Anoia dins del terme d'Argençola. En una altra vessant hi ha la fondalada de la riera de la Goda, afluent de la riera de Tous. L'altimetria del municipi varia bastant, passant dels 700 metres d'alçada a les parts altes de les valls, a uns 450 a les parts fondes.

Més de la meitat del terme està ocupat per massa forestal. Principalment per boscos de pinars i rouredes, però també per arbusts. La vegetació és la típica d'una zona de transició climàtica i vegetativa entre la terra baixa mediterrània i la muntanya mitjana de tipus euro-siberià.

El municipi d'Argençola es localitza al sector sud-oriental de la conca de l'Ebre, una conca sedimentària d'avantpaís d'edat terciària, associada a l'origen i l'evolució dels Pirineus durant l'orogènia Alpina. La serralada pirinenca la delimita pel nord, les Serralades Costaneres pel sud i pel sud-est, i el Sistema ibèric pel sud-oest.

Aquesta conca està reblerta per sediments paleògens, fonamentalment detrítics i evaporítics d'origen continental, atès el caràcter endorreic i continental que va presentar durant gran part de la seva evolució. Aquests sediments es troben gairebé exempts de deformació i es distribueixen de forma concèntrica en el context de la conca, d'acord amb els diferents ambients sedimentaris. Així, els marges de la conca estaven dominats per els sistemes de ventalls al·luvials que donaven materials fonamentalment grollers dipositats a partir de fluxos hiperconcentrats, com els del complex del Montsant. Mentre que al centre de la conca predominen lutites dipositades per decantació i potents dipòsits evaporítics, com el dels Monegres. Aquests materials terciaris sovint estan coberts per dipòsits quaternaris d'origen al·luvial i col·luvial.

Els afloraments estan formats bàsicament per materials d'edat paleògena i en menor proporció per materials quaternaris. Al terme afloren diverses unitats paleògens que corresponen a margues amb calcaries, gresos, així com conglomerats, lutites i guixos. Els quaternaris corresponen a dipòsits de graves i sorres al·luvials de les terrasses baixes i de lleres de les actuals rieres i torrents, i de dipòsits de còdols angulosos en una matriu argilosa de glacis, ventalls al·luvials i dipòsits col·luvials.

2.2. Distribució poblacional.

Els seus 245 habitants (2010) es reparteixen pels diferents nuclis de població i les masies que hi ha en el seu entorn. Argençola, Carbasí, Clariana, Contrast, Plans de Ferran, La Goda, Porquerisses, Albarells, Santa Maria del Camí i Rocamora són els nuclis de població que formen el municipi, i on a dia d'avui encara hi viu gent, exceptuant Albarells i la Goda, totalment despoblats i en ruïnes. La densitat de població és bastant baixa, solament 5,2 habitants per quilòmetre quadrat, molt per sota de la mitjana comarcal.

El nucli de població més important és Argençola on es concentren els pocs serveis que hi ha al municipi, i on hi ha la seu de l'Ajuntament. Tot seguit mostrarem un breu resum de les característiques de les entitats de població del municipi.

Argençola: El poble d'Argençola, d'uns 80h, és situat a 768 m d'altitud, al sector de ponent del terme, a l'interfluvi de les rieres de Clariana i del Molí, en un promontori al cim del qual hi ha les restes de l'antic castell d'Argençola. El poble està format per un petit grup de cases i per l'església parroquial de Sant Llorenç d'Argençola. Es caracteritza per un creixement urbà que ressegueix la mitja vessant del turó orientada a llevant, de manera concèntrica seguint la topografia. Els carrers doncs mantenen un pendent considerable.

Vista d'Argençola

Carbasí: A 755 metres d'altitud, situat a dalt del vessant del torrent de les Vinyes. Es tracta d'un enclavament que va passar a pertànyer a Argençola al segle XIX. Té un entorn amb un valor paisatgístic important amb boscos declarats d'interès natural. A l'entorn de l'església de Sant Bartomeu es va formant la trama urbana, de reduïdes dimensions. Es detecten edificacions abandonades i en progressiu deteriorament.

Vista de Carbasí

Clariana: El segon centre històric del terme és el poble de Clariana, amb 50 habitants de poblament dispers, centrat per l'església parroquial de Santa Maria de Clariana, al fons de la vall de la riera de Clariana, i per les restes del castell de Clariana, al vessant oposat de la vall.

Vista de Clariana

L'estructura urbana del nucli, és molt senzilla, articulada per un sol eix, el carrer principal que conflueix en una plaça única. Les cases es troben en bon estat de conservació. Uns 200 metres a l'est trobem un conjunt de masies que formen una trama urbana de dimensions similars al nucli de Clariana.

Contrast: A l'extrem meridional del municipi, a l'esquerra de la riera de Clariana, hi ha el petit agregat de Contrast, nucli format per algunes masies presidides per una torre medieval rodona (segles XII o XIII), molt ben conservada, unida a la masia de Cal Cortès (altres masies són Cal Manresà i Cal Mensa). La petita església de Sant Maure de Contrast és romànica, encara que molt modificada per reformes posteriors. La seva estructura urbana és molt senzilla i destaca per la seva compacitat.

Torre de Contrast

Els Plans de Ferran: Situat a la dreta de la carretera d'Igualada a Santa Coloma de Queralt. Es caracteritza per no haver-hi cap nucli de població i nombroses masies disperses. En aquest indret hi trobem el sepulcre megalític dels Plans de Ferran.

La Goda: Al Sud del terme, entre Santa Coloma de Queralt i Sant Martí de Tous, hi ha un apèndix territorial, a l'esquerra de la carretera a Santa Coloma, centrat per l'antic lloc de la Goda (que formà municipi al segle XIX amb Clariana), esmentat ja el 960: horto de Goda. De la seva església, romànica tardana, dedicada a sant Pere, s'ha restaurat un airós campanar d'espada. Actualment totes les masies del seu entorn resten pràcticament ensorrades.

Cal Teuler i la Goda

Porquerisses: Porquerisses és un petit llogaret d'una vintena de cases amb uns trenta habitants, que pertany jurídicament des de 1857, al municipi d'Argençola. Format al llarg de la carretera de Barcelona a Lleida, es troba a 535 metres d'alçada. El poble es travessat longitudinalment per l'antic Camí Ral. La seva estructura urbana és allargassada al voltant d'aquesta antiga carretera, desdoblant-se en un segon carrer fins a l'edifici del Centre Social.

Vista de Porquerisses

Albarells: El llogarret d'Albarells és situat al sector N del terme, a la dreta de la riera del Molí, sota Santa Maria del Camí. A una alçada de 610 metres. Es troba totalment despoblat, i amb la majoria de cases del poble ensorrades.

Santa Maria del Camí: Aquest indret queda partit per l'antiga N-II, quedant la trama urbana al municipi de Veciana, restant solsament l'església nova de Santa Maria del Camí i la Rectoria.

Rocamora: Situat al sud del terme, està format per diferents masies agrupades a l'entorn de la petita capella de Sant Jaume.

Pel que fa a l'evolució de la població, el municipi d'Argençola presenta un patró similar als municipis de l'entorn. Amb una alta demografia a inicis del segle XX, que va anar minvant progressivament, fins a finals de segle XX, que va iniciar una tímida recuperació.

1497 f	1515 f	1553 f	1717	1787	1857	1877	1887	1900
45	51	61	249	277	720	557	568	510
1910	1920	1930	1940	1950	1960	1970	1981	1990
582	593	658	672	622	379	239	221	198
1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2010
192	196	163	163	196	195	209	210	245

Font: www.idescat.cat

Des del segle XIV, moment en què les dades ens remeten als primers recomptes demogràfics, ens mostren 123 focs durant el període de 1365-70 que corresponien als vuit nuclis primitius. La resta de dades de l'evolució demogràfica es poden observar en el quadre.

2.3. Activitats econòmiques

L'activitat predominant és l'agricultura, on predomina el cultiu de cereal amb una ocupació d'un 2000 ha. Els ametllers són regressius, és a dir cada any que passa n'hi ha menys i destinat bàsicament a una petita comercialització. Altres cultius testimonials són la vinya i la horticultura, destinats més aviat a l'autoconsum.

En els darrers anys, han sortit iniciatives econòmiques entorn l'aprofitament dels recursos naturals propis del territori. En aquest cas, cal esmentar l'aprofitament forestal per a la producció de biomassa per l'obtenció d'energia als equipaments municipals. La ventada i nevada del 2010 van deixar els boscos del municipi en un estat pèssim, que va significar però, la creació de llocs de treball en aquest àmbit.

La ramaderia és un altra activitat del municipi, però en clar retrocés respecte anys anteriors. Altres activitats destacables, són les extractives, sobretot de guixos i lignits.

Hi ha altres iniciatives particulars dedicades al sector equí, encarades principalment a la cria. En els darrers anys han sortit algunes iniciatives de producció ecològica, com el xai ecològic de Cal Serrats que distribueix per tot el país aquest producte. Però on cal fer esment, és en l'incipient però marcada activitat turística que funciona al territori, amb propostes que neixen amb l'aprofitament dels recursos propis del territori i el gaudi d'aquest. Actualment hi ha dues cases de

Allotjament Rural la Rectoria de Clariana

turisme rural, Cal Manel a Carbasí i la Rectoria de Clariana amb activitat tot l'any. Altres propostes sorgides de la població local, són les passejades amb carro pel terme que organitza el propietari de Cal Torelló, o les activitats que ofereixen a Cal Serrats on fan partícips als visitants de la vida de pastor, posant-se en la pell d'aquest. Altres propostes turístiques però que no van lligades directament a la població local, són les creades pel Consorci de l'Alta Anoia i el Consell Comarcal de l'Anoia.

Com a darrer apunt, cal tenir present que la majoria de la població censada al municipi, treballa fora d'aquest, principalment al sector serveis Igualada i entorn.

Fent un breu repàs a la història econòmica del municipi, cal destacar l'activitat vitivinícola de l'indret entre finals del segle XVIII i l'arribada de la fil·loxera. Fins al 1890 poc abans de l'arribada de la fil·loxera, hi havia al terme municipal aproximadament unes 400 ha d'aquest cultiu. Tot i la posterior replantació (que no arribà mai al màxim històric) aquesta activitat no feu res més que decaure fins a l'actualitat, que és bastant residual.

L'Anoia fou una comarca molt activa pel que fa al funcionament de molins, i Argençola no en quedà pas al marge, on van arribar a funcionar més d'una dotzena de molins fariners situats a les rieres del terme.

Finalment no cal oblidar-nos de la tradició agrícola i ramadera d'una zona que ha estat sempre eminentment rural.

2.4. Xarxa de comunicacions i mobilitat.

El municipi d'Argençola actualment no és un indret que vingui de passada, s'hi ha d'anar expressament. Tot i això esta ben comunicada i es troba a menys d'una hora de Barcelona (87 km), Lleida (82km), Tarragona (87km) i ens escassos 10 minuts de la capital comarcal, Igualada (20km).

Pel nord del municipi antigament hi passava el camí ral de Lleida a Barcelona, transformat posteriorment en la N-II i substituïda actualment per l'Autovia A-2 Lleida-Barcelona. A l'oest del terme i en direcció nord-sud, a la Panadella neix la carretera B/T-221 que porta fins a Montblanc, passant per Santa Coloma de Queralt i que travessa per part del terme municipal. D'aquesta carretera neix la BV-2234 que porta a Carbasí i que posteriorment porta a Argençola. Per la part sud del terme municipal i d'oest a est, hi ha la carretera C-241e que porta fins a Igualada des de la carretera de Montblanc. Existeix una xarxa de camins rurals creats entorn dels anys 80 del segle XX, per comunicar interiorment tots els nuclis del municipi.

Pel que fa al transport públic, diverses línies passen pel municipi, però sense fer parada al cap de municipi. La companyia Hispano-Igualadina, en la ruta Bcn - Igualada – Guimerà, passa pels Plans de Ferran. En la ruta Bcn - Igualada – Guissona, passa per Santa Maria del Camí, Porquerisses i la Quinta Forca (on comença la carretera que va al nucli d'Argençola). En la ruta Igualada – Tarragona, passa pels Plans de Ferran. La companyia Alsa, passa per l'antiga N-II i fa parada a Poquerisses i Santa Maria del Camí direcció a Lleida o Barcelona.

2.5. Breu resum històric.

Fins no fa gaires dècades, Argençola era coneguda pel seu passat medieval, modern i contemporani. Fou gràcies a la Secció d'Arqueologia del CECI que inicià al durant els anys 70 del segle XX unes intenses campanyes d'excavacions al municipi. Aquestes excavacions van permetre conèixer bastant jaciments arqueològics fins aquell moment desconeguts. Des del Neolític fins al període Alt-Medieval es varen documentar diferents jaciments que manifestaven una clara ocupació del territori. Un dels testimonis visibles més importants que a dia d'avui es poden observar, és la cista megalítica dels Plans de Ferran amb una cronologia que es podria aproximar al Bronze Antic-Mitjà. En el Bronze final, on es pot començar a interpretar indicis d'urbanisme en les cultures locals, trobem a prop d'Albarells, un testimoni d'aquest urbanisme incipient. Ja en època romana, s'observa una continuïtat en l'ocupació del territori, però amb clars signes de pervivència de les costums indígenes. Situat en un entorn pròxim al Mas Gallina hi ha l'exemple d'aquesta ocupació del territori. Abans esmentàvem que es coneixia des de l'època medieval la història d'Argençola, però cal fer un petit incís. Aquest coneixement comença en la Baixa Edat Mitjana, però existia un cert buit historiogràfic referent a l'Alta Edat Mitjana, que l'arqueologia ha corregit en part. L'existència de diferents jaciments on és manifesta una ocupació territorial dispersa en un context històric on les fronteres estaven apunt de canviar, així com la forma d'explotació i ocupació del territori, amb la reconquesta i posterior repoblament que donaria lloc a una reparació i gestió de les terres. S'entra doncs en un dels períodes més coneguts la de "desconeguda" història d'Argençola i en qual es van constituint els nuclis que coneixem a dia d'avui entorn als castells o torres de defensa. La zona d'Argençola es troba dins dels comtats d'Osona-Manresa. Els primers intents de repoblament són anteriors a mitjan segle X, com ho indica un document del 936 que parla d'una venda de terres del terme del castell de Montbui, properes a les d'un altre possessor, però la població o reestructuració sistemàtica és a partir de la segona part del segle com ho revelen les primeres notícies sobre Òdena del 956, Tous, Jorba, Clariana, Queralt, la Roqueta i Miralles del 960, Castellolí del 967, Igualada del 978 i Albarells del 988.

Aquesta primera etapa de repoblament fou, però, difícil i intermitent com ho revela el fet que a la fi del segle X, a causa d'una gran secada, una bona part dels repoblaments del sector de Tous-Montbui, va desertar del país i se'n va anar a Tolosa (Llenguadoc, lloc d'on probablement procedien molts d'ells. No fou fins entrar el segle XI quan es notà arreu un afany repoblador a càrrec de l'església de Vic, senyora del sector de Montbui i Tous, dels Òdena, dels Balsareny,

dels Gub-Queralt i Cervelló, etc; però no sense sobresalts, com ho indica la invasió sarraïna que ocasionà la mort d'alguns defensors de Castellolí l'agost de 1003, l'escomesa llevà la vida a l'esforçat Guillem d'Oló o de Mediona, a Argensola, 1034, i encara altres escomeses més esporàdiques fins el 1132.

És en aquest moment on proliferen moltes de les construccions religioses que perduren a dia d'avui, o d'altres però modificades amb origen en aquest període. Els estudis històrics han donat molta més importància als indrets de Clariana i Argençola, segurament per la importància dels seus castells. El Castell d'Argençola és esmentat des del s. XI (1031, en motiu de la mort del seu senyor Màger, qui va ser un agent molt important del repoblament de la comarca.

Al llarg dels segles XII i XIII, allunyat ja el perill sarraí i en ple funcionament del camí ral de Barcelona a Lleida, les velles jurisdiccions feudals s'afermaren i es repoblaren interiorment renovant esglésies i creant poblacions o indrets protegits per atreure nous pobladors. Recordem només de pas les cartes de repoblament de Clariana (1114, la Torre de Claramunt (1147), els Prats de Rei (1188), Sant Martí Sesgueioles (1190-1245 i d'Igualada (1235). Pel mateix temps es va crear la divisió territorial de Catalunya en vegueries i sots-vegueries i la futura comarca d'Anoia es va dividir entre la vegueria de Vilafranca del Penedès, que incloïa tot el sector comarcal comprès a partir dels termes de Rubió, Jorba i Argençola, mentre el sector NW o dels altiplans segarrencs es va adscriure a la vegueria de Cervera

El Castell d'Argençola no el tornem a trobar referenciat fins al segle XII, vinculat al llinatge dels Clariana. Posteriorment va passar als Balsareny, als Aguiló i als Talarn (segles XIII i XIV Pel que fa al Castell de Clariana el trobem documentat l'any 1012. Va ser senyor del castell Màger de Castelltallar. Igual que molts castells va tenir infinitat de senyors que es van anar succeint: els Queralt, Argençola, Jeroni de Rocabertí (1702) qui arribaria a ser marquès d'Argençola. Cal esmentar que molts nobles procedents del Castell d'Argençola, ocuparen diversos càrrecs rellevants durant els segles XVI o XVII com Fra Agustí d'Argençola que fou el gran prior de Catalunya de l'ordre de Sant Joan de Jerusalem durant els anys 1580 i 1587, o Jeroni d'Argençola que entre el 1611 i 1613 fou governador general de Catalunya.

En la divisió corregimental establerta per Felip V en el Decret de Nova Planta, les antigues vegueria i sots-vegueria d'Igualada restaren absorbides pel corregiment de Vilafranca, aigua

avall de l'Anoia des de Jorba i Rubió, i pel corregiment de Cervera, aigua amunt, cap a Calaf. Al corregiment de Cervera també hi havia anat a parar la sots-vegueria dels Prats de Rei.

En definir-se, el 1833, la divisió provincial espanyola, a la província de Barcelona fou creat el partit judicial d'Igualada, on hi trobem el municipi d'Argençola.

Des de mitjans segle XVIII, el bisbat de Vic aplegava el deganat d'Igualada, amb les parròquies de Clariana, Aigençola, Carbasí, Albarells. L'arxiprestat d'Igualada el 1940, reunia les parròquies de Argençola i Clariana.

2.6. Toponímia del terme.

Argençola: Uns opinen que ve del llatí *argenteola*, equivalent a “ tros de terra que es llaurava pel preu d'un argenç (moneda de plata)”, altres el fan procedir d'*argent* , “ plata”, n'hi ha que expliquen que en aquella població els àrabs tingueren una fàbrica de moneda, i n'hi ha que el fa procedir del mot llatí *argentiola*, “ campaneta”, per la que hi havia, diu, “ a l'església parroquial adossada a l'antic castell.

Albarells: Voldria dir “àlbers petits”. Algun autor, però ho lliga amb *albus*, per la blancor de claps de guix que hi ha al cim de la serra.

Carbasí: Podria procedir del llatí *quer bicus*, “ quer bessó” o “pedres bessones”, o bé de *quer vicinus*, “ pedres veïnes” . A l'indret hi ha dos turons molt iguals.

Clariana: O bé d'un espai sense arbres dins del bosc, o bé d'un suposat *Clarus*, nom de persona en llatí.

Contrast: Del llatí *contrastum*, i aquest derivat del llatí *contra statum* “ ofici encarregat de pesar i fer equivaldre la moneda per comparació amb la unitat legal, o lloc on s'efectuava aquest procés”.

La Goda: del Germànic *Goda*, i aquest de *Gautha*, nom propi de persona.

Plans de Ferran: Del català, derivat del llatí *planu* i del germànic *Fredenand*, nom propi de persona.

Porquerisses: Uns consideren derivat del mamífer *porc* i altres de *porca* “ petita peça de terra”.

Rocamora: Del llatí vulgar *rocca* “ roca o castell” i del llatí vulgar *maura* “ de moros”

2.7. Escut del municipi.

La composició de l'escut està formada sobre un fons en forma de quadrat recolzat sobre un dels seus vèrtexs, anomenat *escut caironat*, segons la configuració difosa a Catalunya i d'altres indrets de l'antiga Corona d'Aragó i adoptada per l'administració a les seves especificacions per al disseny oficial dels municipis dels ens locals. És de color vermell (*gules*), amb la representació simbòlica de tres pinyes, disposades en la forma per defecte de dibuixar 3 elements, en posició 2:1, sense tocar els límits i de color groc (*or*).

L'escut està acompanyat a la part superior d'un timbre en forma de corona de marquès, bàsicament és un cercle amb pedreria i a sobre d'ell es poden veure tres florons alternats amb dos rams formats de tres perles cadascun.

Les tres pinyes d'or sobre camper de gules són les armes tradicionals dels Argençola, senyors del poble. La corona fa referència al marquesat d'Argençola, obtingut el 1702 per Jeroni de Rocabertí i Argençola.

Va ser aprovat el 17 de gener de 1997 i publicat al DOGC núm. 2.334 de 19 de febrer del mateix any.

2.11. Estat legal de protecció

D'acord amb el decret de 22 d'abril de 1949 de protecció de castells, recollit posteriorment per les lleis 16/1985 del Patrimonio Histórico Español i per la llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català, el municipi d'Argençola disposa actualment de tres elements declarats BCIN (Bé Cultural d'Interès Nacional): el Castell d'Argençola, el Castell de Clariana i la Torre de Contrast.

- **Castell d'Argençola:** Amb registre BCIN 777-MH i Registre BIC R-I-51-5178
- **Castell de Clariana:** Amb registre BCIN 778-MH i Registre BIC R-I-51-5179
- **Torre de Contrast:** Amb registre BCIN 779-MH i Registre BIC R-I-51-5180

S'ha inventariat dues creus de terme: la Creu de Terme d'Argençola i la Creu de Terme coneguda com la Creueta. No consta cap tipus de protecció específica, tot i què segons el Decret 571/1963 de 14 de març (Ministeri d'Educació Nacional), sobre protecció dels escuts, emblemes, pedres heràldiques, rotlles de justícia, creus de terme i peces similars d'interès historicoartístic, les dues creus tenen protecció com a BCIN.

Pel que fa al nombre de BCIN's del municipi, cal esmentar que malauradament, tot i el gran nombre d'elements patrimonials que hi ha al municipi, cap d'aquests consta amb aquesta consideració. Actualment s'està redactant el POUM del municipi, però es troba en una fase molt endarrerida. Tampoc s'ha realitzat ni el Catàleg de Béns Protegits, ni el Catàleg de Masies i Cases Rurals, que és on es podrien regular la protecció d'aquests elements.

En l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat, hi consten 27 registres (incloent-hi els tres BCIN). Aquests es poden incloure en la categoria d'altres béns integrants del patrimoni arquitectònic català. Aquests però no es troben sota el paraigua de cap figura legal, i seria necessari incloure'ls en els diferents catàlegs del futur POUM del municipi o valorar quins haurien de formar part. Són els següents:

• Castell d'Argençola	• Molí del Racó
• Castell de Clariana	• Molí Nou
• Església Parroquial de Sant Llorenç	• Molí del Fèlix
• Cal Solé Marlota	• Molí de Baix de Clariana
• Església de Santa Maria de Clariana	• El Molinot
• Molí de les Vinyes	• Molí de Dalt de Clariana
• Molí Vell	• Molí del Jaume Joan

- Fortificació de Rocamora o Viladaspis
- Església de Sant Martí
- Arcs Gòtics de Cal Morera
- Església de Sant Bartomeu
- Cal Solé
- Arcs Gòtics
- Pont de la riera de Clariana
- Torre rodona a Contrast
- Església de Sant Maure
- Església de Sant Pere
- Església de Sant Genís
- Església de Sant Jaume
- Església nova de Santa Maria del Camí

Pel que fa l'Inventari del Patrimoni Arqueològic, succeeix quelcom similar. Consten en aquest inventari, però la manca d'altres instruments legals, fan que aquest patrimoni sigui vulnerable actualment a qualsevol actuació territorial ja que no tenen categoria de protecció legal. Cal esmentar però, que la potencialitat d'aquests elements és bastant baixa, exceptuant la Cista Megalítica del Plans de Ferran, que incomprensiblement resta sense cap tipus de protecció legal. En l'Inventari del Patrimoni Arqueològic hi consten 20 elements. Són els següents:

- Jaciment de Cal Casanovas
- Jaciment de Cal Mensa
- Camí de Cal Gotzo de Dalt
- Jaciment del Mas Segura
- Fornot de Cal Riquer
- Poblat d'Albarells
- Vall de Freixa
- A ponent del Mas de la Gallina
- Jaciment de Cal Macari
- Turó al nord-oest de la Freixa
- Les Roques
- Camps a l'est del Mas Segura
- Camp del Rector
- Camps a migdia del Mas de Segura
- Església de Sant Marc
- Terrasses de Sant Marc
- Jaciment de Can Rossó
- Cista Megalítica dels Plans de Ferran
- Es consideren també els Castells d'Argençola i Clariana

No hi ha cap element de patrimoni immaterial que hagi estat declarat d'interès per la Generalitat.

El patrimoni natural del terme solsament té protecció en aquells espais PEIN o Xarxa Natura 2000. Al municipi hi ha un espai natural amb consideració de PEIN, que té com a objectiu l'establiment de mesures necessàries per a la protecció bàsica d'aquest espai, d'acord amb els valors científics, geològics, ecològics, paisatgístics. Aquest espai és el PEIN Carbasí, aprovat definitivament el 14/03/2000. La riera de Clariana i la riera de la Goda formen part de la Xarxa Natura 2000, per l'Acord de Govern 112/2006, i resten sobre la protecció legal que estableix aquesta figura.

El Patrimoni Cultural Català també inclou els béns mobles d'un municipi que es troben ubicats a museus, incloent els que procedeixen d'intervencions arqueològiques i els que presenten unes característiques artístiques singulars, que segons la llei tenen nivell de protecció legal. És té present doncs, el material arqueològic dipositat al Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia, l'art religiós dipositat a la Parròquia de Santa Maria d'Igualada com són les creus processionals barroques d'Albarells i Carbassí, entre altres.

La Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'Arxius i Documents de Catalunya regula i protegeix el patrimoni documental conservat als arxius i amb una antiguitat de més de 100 anys. Es té present el fons documental relacionat amb el municipi dipositat a l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic (ABEV) el fons de l'Arxiu Comarcal de l'Anoia o l'Arxiu Municipal d'Argençola.

2.12. intervencions en el patrimoni

Des de l'Ajuntament directament no s'ha promogut cap actuació envers el patrimoni. Tots els inventaris han estat realitzats per administracions d'un rang més elevat. El Departament de Cultura de la Generalitat, com a la resta del país va promoure als anys 80 del segle XX, els inventaris de patrimoni arquitectònic, arqueològic i paleontològic. En alguns casos s'ha ampliat el nombre d'elements d'aquests inventaris, no per la voluntat de cap administració, sinó per la realització d'infraestructures que obligaven a fer un seguiment arqueològic d'aquestes. És el cas dels jaciments descoberts en les obres de l'autovia A-2 Lleida-Barcelona.

Quelcom similar passa amb la dinamització patrimonial, des de l'Ajuntament d'Argençola, directament no s'ha promogut, cap activitat turística. Les rutes promogudes pel Consell

Comarcal de l'Anoia o el Consorci de l'Alta Anoia són les úniques que es poden realitzar en el municipi. Cal dir però, que l'Ajuntament d'Argençola forma part d'aquestes dues entitats.

2.13. Equipaments patrimonials.

En el municipi d'Argençola actualment no hi ha cap equipament d'aquest tipus, com podrien ser un museu o una biblioteca. Hi ha l'arxiu municipal, però no es regeix per una gestió basada en criteris arxivístics.

2.14. Anàlisi a partir de les fitxes

En aquest apartat classificarem els patrimoni inventariat en les diferents tipologies marcades en les prescripcions tècniques de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Aquestes tipologies són: **Patrimoni immoble**, **Patrimoni moble**, **Patrimoni documental**, **Patrimoni immaterial** i **Patrimoni natural**.

Posteriorment havent classificat les tipologies generals, es classificaran segons les seves tipologies específiques.

Patrimoni immoble				
Edificis	Conjunts arquitectònics	Elements arquitectònics	Jaciments arqueològics	Obra civil

Patrimoni moble		
Elements urbans	Objectes	Col·leccions

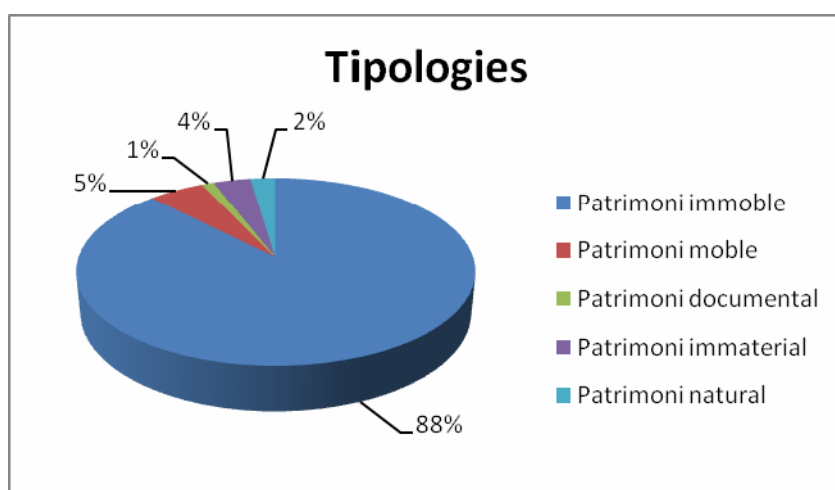
Patrimoni Documental		
Fons d'imatges.	Fons documentals	Fons bibliogràfics

Patrimoni immaterial				
Manifestacions festives.	Tècniques artesanals	Tradició oral	Música i dansa	Costumari

Patrimoni natural	
Zones d'interès	Espècimens botànics singulars

Tipologies

Classificats tots els elements, dels **174** que hem pogut inventariar i tal com havíem previst inicialment, el grup més nombrós està format pel patrimoni immoble amb **153** elements, que representa el **88%** del total. El segon grup més nombrós però en percentatge bastant més baix, és el patrimoni moble amb **9** elements, xifra que representa el **5%** del total. El patrimoni immaterial està representat per **6** elements que representen només el **4%**. Tot seguit trobem el patrimoni natural on hem pogut detectar **4** mostres per incloure en l'inventari, aquesta dada representa el **2%** dels elements del mapa de patrimoni. Finalment i quasi en un percentatge testimonial hi trobem el patrimoni documental, on solament s'ha pogut inventariar **2** elements d'aquesta tipologia, representant un **1%** del total.

Patrimoni immoble	153
Patrimoni moble	9
Patrimoni documental	2
Patrimoni immaterial	6
Patrimoni natural	4

Patrimoni Immobile

Com hem vist anteriorment, aquest grup és el més nombrós de tot l'inventari, amb **153** elements. De les tipologies específiques que formen aquest grup trobem **57** edificis que representa el **37%** del patrimoni immoble.

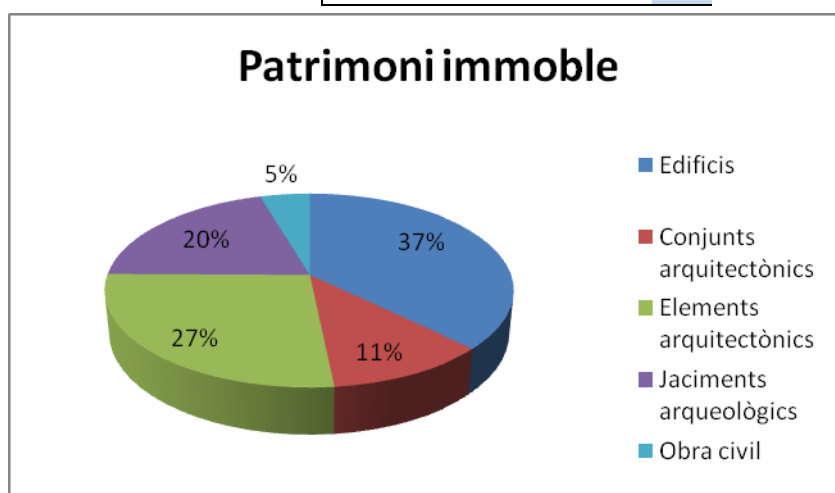
Els conjunts arquitectònics, configurats per masies amb diverses edificacions annexes. Es tracta d'un municipi què es caracteritza per tenir masies de dimensions considerables. Cal destacar-hi **17** elements que representen el **11%**.

Els elements arquitectònics representen el **27%** amb un número total de **32** elements inventariats. Fonts, cups de vi, forns de les cases, construccions de pedra seca formen majoritàriament aquest grup, abundants en aquest municipi de caire rural.

Cal mencionar també el nombre elevat de jaciments arqueològics amb **31** elements inventariats que suposen el **20%**. Aquest nombre és elevat no solament pel elements de l'Inventari Patrimoni Arqueològic, sinó pel gran nombre de masies en estat ruïnós que hi ha al municipi.

Finalment, i en menor mesura, trobem l'obra civil. En aquest grup s'inclouen els ponts i algun canal de rec. Forment part d'aquest grup **7** elements essent el **45%** del total.

Edificis	57
Conjunts arquitectònics	17
Elements arquitectònics	41
Jaciments arqueològics	31
Obra civil	7

Patrimoni moble

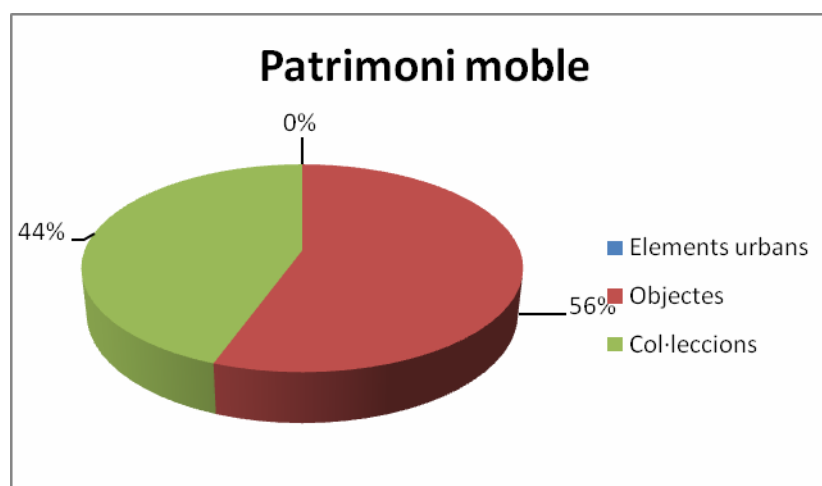
Els béns mobles inventariats en el municipi d'Argençola son escassos. Només hem pogut inventariar **9** elements que representa el **5%** de tots els elements estudiats. La majoria són elements religiosos de les parròquies del municipi. Segurament en algunes masies del terme s'hi podrien trobar algunes mostres de patrimoni etnològic, però la impossibilitat d'accedir al seu interior significa no poder-ho comprovar.

Els objectes representen **5** elements que hi ha Santa Maria d'Igualada.

Hi ha **4** col·leccions situades fora del municipi, en el Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia, i Santa Maria d'Igualada. Sabem de l'existència d'altres col·leccions singulars de caire etnològic en algunes masies, però els seus propietaris han preferit que no constin en aquest inventari.

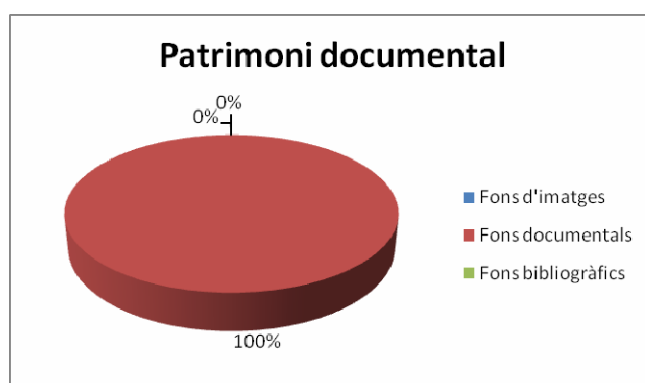
Una dada significativa, és no haver inventariat cap element urbà. Una resposta això seria, que el municipi d'Argençola es caracteritza per nuclis de població molt petits i amb poca ornamentació urbana. La major totalitat del territori es troba en sol rústic.

Elements urbans	0
Objectes	5
Col·leccions	4

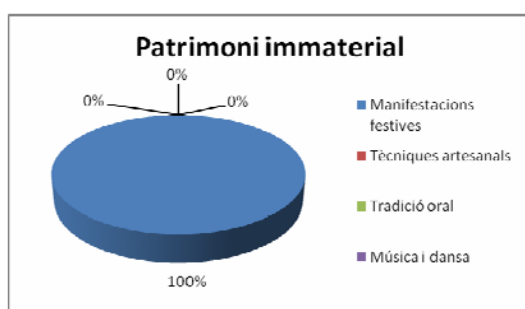
Patrimoni documental

Aquest apartat és dels menys desenvolupat en tot el treball de recerca que s'ha dut a terme. S'inclouen dos registres com a més destacats dins d'aquesta tipologia, tractant-se aquest **2** com a fons documentals. S'han consultat diversos arxius, però la documentació era poc rellevant. En diverses masies del municipi els propietaris ens han explicat que tenen documentació antiga de la casa, però que prefereixen que no consti en aquest inventari.

Fons d'imatges	0
Fons documentals	2
Fons bibliogràfics	0

Patrimoni immaterial

És en aquest camp, on segurament les nostres expectatives no s'han complert. Solament hem pogut trobar **6** elements, i tot ells representen les festes majors dels nuclis del municipi. Aquestes formen part del subgrup de les manifestacions festives. No

s'ha constatat cap altre tipus de festa popular o tradicional així com tampoc cap tradició o tècnica artesanal que pogués ser inclosa en l'inventari. Després del buidatge bibliogràfic i la recerca oral es va creure convenient incloure només aquests elements esmentats. Possiblement els motius de la inexistència de patrimoni immaterial sigui l'elevat grau de despoblament que hi ha al municipi, on la majoria dels descendents viuen fora del municipi perdent per tant l'arrelament amb aquest. El

Manifestacions festives	6
Tècniques artesanals	0
Tradició oral	0
Música i dansa	0

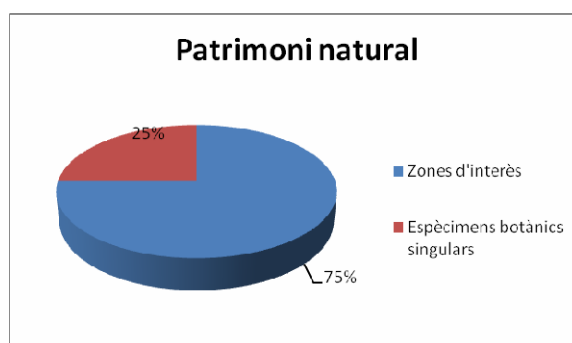
despoblament també va afectar a les tradicions artesanals o manifestacions festives provocant la seva inevitable desaparició.

Patrimoni natural

L'última tipologia a mencionar fa esment al patrimoni natural, en aquest cas formada per **3** zones d'interès, i **1** element d'espècimens botànics singulars. En aquest apartat ens hem limitat a incloure només aquells elements que formaven part d'alguna figura legal de protecció, així com

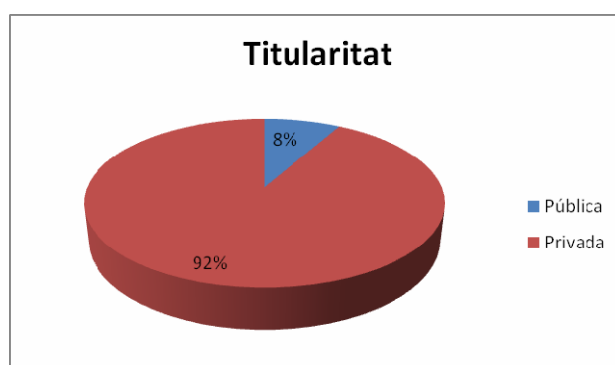
un espai que no constava enlloc. Esmentar que durant el treball, s'han localitzat altres espècimens botànics singulars, que s'haguessin pogut incloure en l'inventari, però s'ha cregut convenient incloure'ls en l'apartat d'elements no fixats.

Els quatre elements inclosos són el PEIN de Carbasí, els espais de la Xarxa Natura 2000 de la riera de la Goda i la riera de Clariana, així com l'Arboretum de l'Hort del Requesens.

Zones d'interès	3
Espècimens botànics singulars	1

Titularitat

Després d'haver classificat tots els elements per la seva tipologia, cal també fer-ho per titularitat. D'aquesta manera tindrem una radiografia del tipus de propietat que presenta el patrimoni del municipi d'Argençola. Això ens facilitarà plantejar un tipus de propostes entorn

els elements depenen si són privats o públics. En aquest cas, la totalitat dels elements són privats, ja sigui de particulars o del Bisbat de Vic, amb un total de **157** elements. Els únics elements públics són les peces dels jaciments arqueològics que es troben al Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia, o l'Arxiu Municipal d'Argençola, que en total sumen **14** elements.

Pública	14
Privada	157

Estat de conservació

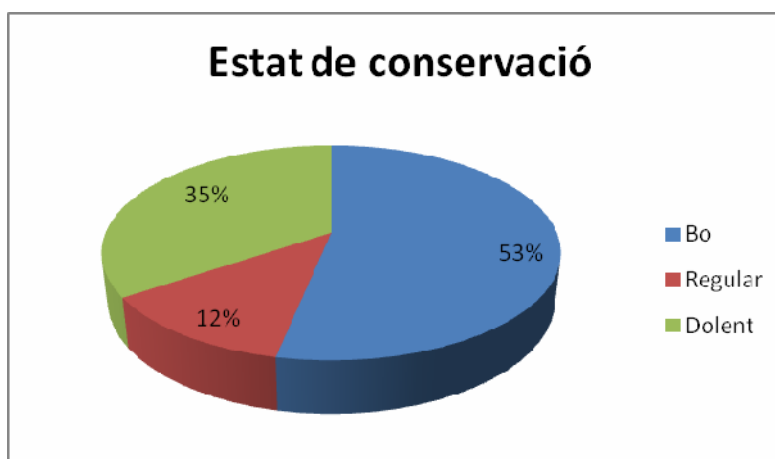
En aquest punt, classifiquem els béns patrimonials pel seu estat de conservació seguint les pautes marcades en el plec de prescripcions

tècniques: bo, regular o dolent. Una mica

més de la meitat dels elements inventariats es troben en un bon estat de conservació (**91**). Es

Bo	91
Regular	21
Dolent	59

tracta de tots els edificis on s'hi resideix, ja sigui habitualment o temporalment. També molts elements d'arquitectura popular o les manifestacions festives entre altres. Un dels trets característics de molts elements patrimonials del municipi, és el seu estat de conservació dolent. Es tracta en molts casos de patrimoni arquitectònic rural: masies abandonades, arquitectura rural lligada a activitats econòmiques desaparegudes, algun poble abandonat o castells, etc. Són un total de **59** elements que representa una xifra bastant elevada i que ens mostra l'estat d'abandó del patrimoni rural. Finalment trobem **21** registres que es troben en un estat de conservació regular, no corren perill de desaparèixer, però s'hi hauria d'actuar en breuetat.

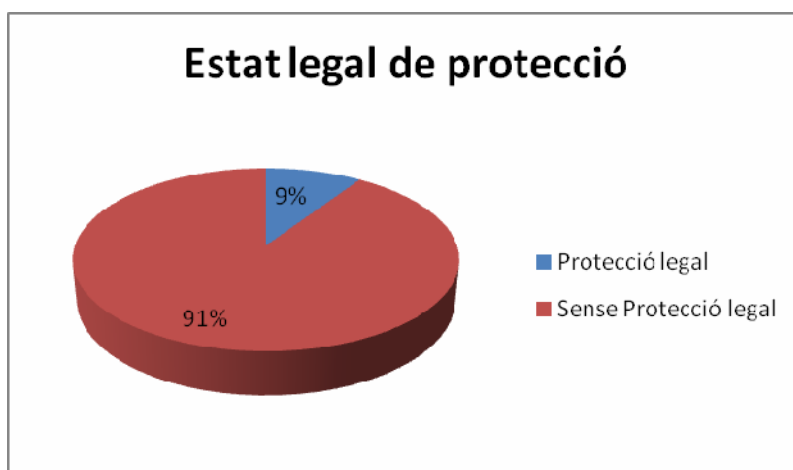

Estat legal de protecció

En el municipi d'Argençola trobem 16 elements que es troben protegits per alguna figura legal. Tenim 4 elements que tenen el màxim grau de protecció legal. Són BCIN, el Castell d'Argençola, el Castell de Clariana, la Torre de Contrast i la Creu de Terme d'Argençola.

Els elements mobles que es troben dipositats a museus, així com el documental dipositat a arxius també té un nivell de protecció segons la Llei 9/1993, de 30 setembre, del Patrimoni Cultural Català; i la Llei 16/1985 de 25 de juny, de Patrimoni Històric Espanyol. Es tracta de les peces arqueològiques que hi ha dipositades al Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia o sota custòdia de la Parròquia de Santa Maria d'Igualada o la documentació històrica a l'Arxiu Episcopal de Vic.

Finalment el PEIN de Carbasí i els espais inclosos en la Xarxa Natura 2000, la riera de la Goda i la riera de Clariana tenen protecció legal determinada per aquestes figures legals. Hi ha bastants elements inventariats que formen part de l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic / Arqueològic, però que no tenen cap grau de protecció legal. Solament un 10% té algun tipus de protecció, problema que es podria solucionar amb la redacció dels respectius catàlegs al POUM.

Protecció legal	16
Sense Protecció legal	155

2.16. Anàlisi global del patrimoni

Argençola com hem descrit anteriorment, sempre ha estat un municipi de caire rural i el seu patrimoni es caracteritza per això. Pràcticament tot el terme es troba ubicat en sòl rústic, ja que els nuclis de població tot i ser nombrosos, són de petites dimensions. Aquests nuclis de població, exceptuant el cap de municipi, presenten molt poques edificacions i moltes d'elles no s'han inclòs en l'inventari ja que el seu valor arquitectònic, artístic o històric no ho aconsellaven.

Argençola: És el cap de municipi, on cal destacar del seu nucli les restes del que havia estat el Castell d'Argençola, l'església de Sant Llorenç i diferents edificis que hi ha en el seus carrers on hi podem destacar la portalada de Casa Davins. A l'entorn del poble, hi trobem diverses masies destacables: el Molí de les Vinyes, Cal Jerònim, Ca l'Ignasi (amb un femer de grans dimensions) o Mas Perdigó (actualment cal afegir-hi can Jepet del Magre) o Mas Torruell. Es poden

Casa Davins d'Argençola

incloure també les masies situades entre l'eix Argençola - Clariana, on hi ha les masies de Cal Sebastià, Can Macari, Cal Jepet del Pous, Cal Serrats, Masia Gallina (d'una gran bellesa) i el Mas Françó. Trobem elements interessants pel que fa a l'arquitectura popular, en el camí de l'obaga, amb diverses fonts, un marge de grans dimensions, i el pou de gel d'Argençola.

Pel que fa al béns mobles, a la zona d'Argençola no hi hem localitzat cap registre, ni tan sols al nucli urbà d'Argençola hi ha cap monument o placa significativa de ser inclosa. Les imatges que hi ha a l'interior de Sant Llorenç no tenien prou valor artístic o històric per a ser incloses. Els únics elements que es podrien computar aquesta zona, són els materials trobats en els jaciments arqueològics de la zona i que estan dipositats al Museu de la Pell d'Igualada i comarcal de l'Anoia.

Pel que fa al patrimoni documental, només s'hi ha pogut tenir accés a l'Arxiu Municipal, tot i que segurament en algunes cases o masies de la zona deuen tenir documentació antiga.

El patrimoni immaterial està representat principalment per la Festa Major d'Argençola. No s'han trobat altres tipus de manifestacions festives, ni en la recerca oral, ni en la recerca documental. Passa el mateix amb les tècniques artesanals o la tradició oral.

El patrimoni natural a la zona d'Argençola, es caracteritza principalment per zones boscoses i camps de conreu sense elements destacables.

Carbasí: Es troba a la zona nord-oest del municipi. Destaca el nucli on hi ha l'església de Sant Bartomeu en bon estat de conservació, i on encara s'hi realitza litúrgia una vegada a l'any. A l'est del poble, al carrer que porta al cementiri, hi ha diferents casals de grans dimensions d'un cert interès. En el mateix nucli cal destacar-hi el femer de Cal Perutxo, amb la seva volta ben visible. És de dimensions més petites que el de Cal l'Ignasi d'Argençola, però no per això menys interessant. Fora del nucli de Carbasí, s'ha d'esmentar la masia de Cal Tolosa, amb una imatge de conjunt fortificat, i diverses construccions de pedra seca, una de circular i un altra amb volta apuntada, les dues de grans bellesa. A l'extrem del municipi, i a tocar de l'antiga N-II, hi trobem l'Hostal del Violí, un pas obligat en l'antic camí ral de Lleida a Barcelona.

Barraca de Pedra Seca a Carbasí

De l'església de Sant Bartomeu, en el seu interior hi trobem diferents imatges sense valor especial. Els elements mobles importants de Carbasí, és troben actualment a l'església de Santa Maria d'Igualada, exposades la gran majoria en l'exposició Fulgentia, on cal destacar entre altres elements una creu processional del segle XVI.

No consta cap fons d'imatges, ni fons documental o bibliogràfics, exceptuant els que es troben a l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic, de la Parròquia de Carbasí.

Com passa en la resta del municipi, de patrimoni immaterial només podem fer esment de la Festa Major de Carbasí. No s'ha trobat altres tipus de manifestacions festives, ni en la recerca oral, ni en la recerca documental. Passa el mateix amb les tècniques artesanals o la tradició oral.

El PEIN Carbasí, representa en aquest cas l'únic element destacable en aquest àmbit. La resta d'espais es caracteritzen per bosc i camps de conreu. Cal però fer esment de les terrasses ben estructurades situades al barranc pròxim al camí que porta a Argençola.

Clariana: El nucli de Clariana situat a la zona est del terme municipal, presenta una estructura bastant simple amb poques edificacions a l'entorn de l'església. Aquesta es bastant senzilla, però no exempta de bellesa. Al seu interior hi podem trobar diversos objectes litúrgics del segle XX la majoria, així com una creu processional també del mateix període.

Cal Riba de Dalt és una de les cases més antigues de Clariana. Els elements que hi trobem tant a l'interior com a l'exterior, ens ho demostren. Cal Riba de Baix, n'és un altre exemple. Però és en sòl rústic on trobem els elements més importants d'aquesta zona.

A la zona de Clariana hi ha les masies més espectaculars des del punt de vista arquitectònic i històric. Aquestes també són de les que millors es conserven donat a que hi viuen habitualment o com a segona residència. Cal Solé (que forma amb Cal Magines, un conjunt quasi tan gran com Clariana), Cal Biosca de la Nou,

Cal Magre de Clariana

Cal Magre, Mas d'en Prim o Cal Solé Marlota són possiblement les més destacades. Són masies que es remunten com a mínim al segle XV. Altres masies importants avui totalment ensorrades, però que segles abans havien de ser importants, eren Cal Porcater, on s'ha de destacar els murs alçats per anivellar la casa en una orografia amb desnivell o Mas Toriga, que a dia d'avui només es conserven unes poques estructures, però que la documentació històrica ens la situa com una casa forta del segle XV.

A la zona de Clariana hi trobem la riera de Clariana, recurs aprofitat per a la construcció de diversos molins fariners, alguns d'ells arquitectònicament molt interessants, com podria ser el cas del Molí de Baix de Clariana, on hi destaca encara en perfecte estat la volta apuntada tant característica d'aquestes construccions. Pròxim a aquest s'hi pot trobar una mina que conduïa l'aigua sobrant cap al Molí de Dalt de Clariana situat a uns 300 metres més a l'est. Aquesta obra d'enginyeria ens mostra quina era la capacitat constructora segles endarrere. Continuant

parlant d'infraestructures, cal esmentar dues construccions d'obra civil situades en aquest indret, estem parlant del pont de Cal Porcater i el Pont de la Rasa de Coma-Sarda. Antigament hi havia un altre pont, situat en el camí de Cal Manuel, però una riuada se'l va endur parcialment, hi ha estat reconstruït amb materials actuals.

Pont de la Rasa de Coma-Sarda

Però potser un dels elements més singulars, és la Torre de Clariana, del segle X. Es troba en estat ruïnós. Es manté en peu la torre mestra, només enderrocada en part, i alguns murs annexos. La torre és de planta circular i constava de tres pisos separats per voltes de pedra. Entorn aquest va girar tota la grandesa de la zona de Clariana, un territori important segons ens mostra la documentació trobada en els arxius. En aquesta zona hi trobem dues construccions defensives més, però que no s'ha pogut trobar cap testimoni documental que ens ajudés a contextualitzar-les millor, són la Torre de Mas d'en Torre i la Torre de Cal Magre, totes dues pròximes al camí de Clariana a Contrast.

Tot i que no es troba a la zona de Clariana, cal fer menció de la petita Capella de Sant Salvador de Clariana, situada a prop de Cal Casanoves. És del segle XVII, i es troba enmig del bosc i ocupada per la vegetació. Solament es conserven les parets.

També cal destacar en aquest indret alguns testimonis de construccions de pedra seca, amb una cabana de volta a sobre de Clariana, barraques de marge o pous.

Pel que fa al patrimoni documental, és també en aquesta zona on s'hi ha trobat més registres. La gran majoria són Fons Documentals que es troben dipositats a l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic, amb llibres sacramentals i administració parroquial des del XVI, notaria parroquial des del s.XV, i pergamins des del s.XIII. Cal esmentar que tot i no constar en aquest estudi, masies de la zona conserven documentació antiga que segurament complementarien la història escrita sobre aquests.

Com en la resta del municipi, només podem incloure la Festa Major de Clariana, en l'àmbit de patrimoni immaterial. Tot i la riquesa observada en els altres camps, en aquest no s'ha pogut trobar cap altre registre.

La zona de Clariana pràcticament és bosc, i representa un espai important en el que convindria prestar més atenció en investigacions futures. Cal destacar l'espai que ocupa la riera de Clariana declarada espai de la Xarxa Natura 2000. Les zones boscoses es troben en un estat d'abandonament total, procés que es va accelerar amb la nevada i ventada de 2010.

Contrast: Es troba situat a la sud-oest del terme municipal d'Argençola. En aquest petit indret cal destacar-hi dos elements principalment: la Torre circular de Contrast construïda possiblement al segle XIII, i la petita capella romànica de Sant Maure. En algunes de les poques cases que hi ha, s'hi poden trobar alguns elements arquitectònics interessants, com el celler de Cal Cortés o algunes llindes.

Molí de Contrast

En aquesta zona, on la riera de Clariana entra al municipi, hi trobem també diversos molins, la majoria d'ells resten en l'oblit amagats en la densa vegetació de l'entorn. Però un d'aquests molins el seu propietari actual l'esta recuperant, deixant a la vista mostres de la seva esplendor. Aquest molí actualment se'l coneix com a molí de Contrast, però històricament tothom l'anomenava molí del Mestres.

Són poques les masies que trobem pròximes a Contrast, i totes elles a l'altra banda de la riera de Clariana, la qual es pot travessar per un dels ponts que s'han inventariat en aquest treball. Les masies en qüestió són les de Cal Gomar i Cal Ramonet (a tocar de la Pobla de Clarivenys) i la masia de Bellestall, que tot i estar pràcticament enrunada, ens mostra quina havia estat la seva magnitud. També esmentar Cal Mensa, una masia que ha patit moltes transformacions però que encara conserva alguns elements interessants, com poden ser les voltes apuntades al seu interior. A l'entorn d'aquesta hi trobem diferents mostres d'arquitectura popular, representades per basses i fonts. No ens oblidem d'esmentar el Jaciment de Cal Mensa, on s'hi van trobar diversos sepulcres medievals, avui totalment colgats.

De la resta de tipologies pràcticament només caldria fer esment d'alguna imatge a l'interior de la capella de Sant Maure, així com parlar de la Festa Major del nucli de Contrast o de la riera de Clariana, que com ja hem esmentat anteriorment forma part de la Xarxa Natura 2000.

Els Plans de Ferran: És una zona bastant ampla al sud del municipi, i que talla amb la carretera C-241 que porta de Santa Coloma de Queralt a Igualada. No hi ha cap nucli de població, i es tracta d'un poblament dispers amb masies.

Aquest indret és famós per que hi ha el Sepulcre Megalític dels Plans de Ferran, tot i que actualment hi ha controvèrsia sobre la propietat del Dolmen. Uns estudis de delimitació entre termes municipals duts a terme per la Generalitat han revelat que el sepulcre està a la comarca de la Conca de Barberà i no a la de l'Anoia. És a dir, el monument funerari ha passat de la demarcació de Barcelona a la de Tarragona.

Sepulcre megalític dels Plans de Ferran

Hi ha un gran nombre de masies, moltes d'elles en un estat de conservació deficient. Cal destacar el Manso o Torre de Ferran, tot i ser una obra d'inicis del segle XX és d'una gran bellesa i majestuositat. Els propietaris d'aquesta masia, a mitjans del segle XX van edificar una petita capella en honor a la seva filla anomenada Mercè. No té cap mena de valor arquitectònic.

En aquesta zona cal destacar alguns elements poc nombrosos del municipi, però que aquí n'hem pogut trobar dos. Són uns forns de calç de grans dimensions, un d'ells en bon estat de conservació. S'hi arriba per un camí que mena tot seguit de Cal Gotzo de Dalt. Pròxima a les ruïnes de la masia del Joan, hi trobem un dels marges més bonics del municipi, d'una gran llargada i bon estat de conservació. Els Plans de Ferran té una gran zona boscosa en direcció a Clariana, i es on trobem també un gran nombre de fonts, entre elles la de la Fam.

La Goda: En un petit apèndix al sud-oest del municipi hi trobem la zona de la Goda. En aquest indret cal destacar-hi en un turó les antigues restes del nucli de la Goda, i l'església tardoromànica de Sant Pere.

La majoria de les construccions d'aquest indret estan totes enrunades o

Arbreda de l'Hort del Requesens a la Goda

en procés d'estar-ho. Des de masies, fins construccions de pedra seca, passant per a sistemes de canalització de l'aigua o elements preindustrials. Com a element simbòlic, en aquest indret al costat de la riera de la Goda, hi ha una estela funerària dels anys 30 del segle XX. La riera de la Goda, esta inclosa en els espais de la Xarxa Natura 2000. El paisatge d'aquesta zona es caracteritza per zones de bosc molt deixades i camps de conreu. Tot i això, a la zona de l'Hort del Requesens, trobem un espai ben ordenat amb nombroses fonts i una arbreda amb espècies de tots els continents.

Porquerisses: A peus de l'antiga N-II hi ha el nucli de Porquerisses. Es caracteritza per estar urbanitzat entorn el que havia estat el camí ral. Cal destacar, algunes cases del nucli com poden ser Cal Queralta a la dreta del camí, o algunes de les cases del carrer Major. En aquest carrer principal hi trobem l'església de Sant Genís, del segle XVII, d'estil gòtic tardà, d'una nau amb volta de creueria i petxines. El seu exterior es conserva bé, però els elements interiors s'hi hauria d'actuar amb celeritat. De fet ens consta que des del Bisbat de Vic ho tenen bastant present.

Molí de Cal Foc Encès

A l'entorn del nucli de Porquerisses, cal destacar el Molinot, un molí que aprofitava l'aigua del riu Anoia, i que bastia al seu voltant d'un gran entramat de canals per abastir-se d'aigua. D'aquest molí tenim les primeres notícies escrites al segle XV, tot i que podria ser més antic. Encara es conserva la volta apuntada al seu interior.

Direcció a Argençola hi trobem la masia de Cal Foc Encès on encara és visible l'edifici del molí molt ben conservat. S'esmenta que en aquest indret hi ha també un forn de calç i que dona nom aquesta masia. Porquerisses es va veure afectada per les obres de l'Autovia A-2 Lleida-Barcelona. Durant els treballs, van sortir a la llum diferents jaciments arqueològics, entre ells cal destacar el de l'antiga església de Sant Marc, i que actualment les restes trobades s'han alçat a l'altre costat d'autovia, al costat del cementiri.

Com a bens mobles cal destacar-hi els que es troben, actualment a l'església de Santa Maria d'Igualada, exposades la gran majoria en l'exposició Fulgentia, on cal destacar entre altres unes imatges de Sant Pere i Sant Marc del segle XVIII.

Com a patrimoni immaterial, només cal mencionar la Festa Major de Porquerisses, que reuneix a molts veïns que actualment resideixen fora del poble.

Albarells: Aquest llogarret pràcticament despoblat i on la majoria de cases estan en ruïnes, presenta diferents elements d'interès. Cal Morera és una de les cases que encara resten dempeus, però amb certs problemes estructurals, es remunta al segle XIV i hi destaca un seguit d'arcs apuntats formant una volta de creueria. A uns 50 metres del nucli hi ha l'església de Sant Martí, del segle XVI, amb la coberta mig enrunada. Al seu costat hi trobem la rectoria on encara es poden observar alguns arcs apuntats.

Al camí que puja de Porquerisses a Albarells, hi trobem una barraca circular de pedra seca, de gran bellesa. A l'entorn del nucli hi ha algunes masies en ruïnes, com Cal Comtet Xic. En aquest indret també cal esmentar diversos jaciments arqueològics documentats, però difícils actualment d'identificar.

Barraca circular pròxima a Albarells

Cal destacar la Creu Processional de Sant Martí del segle XVI, actualment exposada a l'exposició Fulgentia a Santa Maria d'Igualada.

Santa Maria del Camí: Aquest poble principalment forma part del municipi de Veciana, tot i que una petita part, la que quedava al sud de l'antic camí ral, és del municipi d'Argençola. Aquí trobem com a elements singulars la nova església de Santa Maria amb la rectoria annexada. D'estil neoromànic, es va acabar de construir al 1919. Al sud d'aquest nucli hi

Església nova de Santa Maria del Camí

trobem un dels elements de més interès d'aquest inventari: el Molí d'Albarells. Sobretot des del punt de vista històric, ja que està documentat ja al segle XII, essent amb molta probabilitat el més antic dels molins paperers documentats. Les estructures visibles del molí són interessants, però el que impressiona més és la gran bassa el·líptica folrada amb pedra. A la

carretera direcció Argençola hi trobem Can Rossó, una masia de mitjans del s. XIX, que es va veure afectada per les obres de l'Autovia Lleida-Barcelona, i on es va trobar un jaciment avui desaparegut per l'autovia.

Rocamora: Situat a l'oest del municipi, està format per diverses masies disseminades a peu del turó on hi havia l'antiga fortificació de Rocamora o Viladaspis. Ara només en resta un paret dempeus, i moltes estructures de possibles habitatges entre la espessa vegetació. Al pla hi trobem les masies de Rocamora, amb la petita capella de Sant Jaume i el cementiri al centre. La masia de Cal Manaco és possiblement la més antiga, però corre risc de desaparèixer si no s'hi actua amb rapidesa. La resta de masies que trobem, la cultura popular esmenta que aquestes es van construir amb les pedres del castell de Rocamora.

Sant Jaume de Rocamora

Cal Pujó destaca pel celler que té al soterrani i Cal Torrents per una rehabilitació d'espais, seguint pautes de l'arquitectura popular. Al nord de Rocamora hi trobem el Mas Segura, malgrat l'estat quasi ruïnós que presenta encara es poden observar al seu interior les grans voltes apuntades i elements destacables com el cup de vi.

Aquesta zona es coneix com la Vall de Rocamora, on es combinen els camps de conreu amb els boscos i els camins.

2.16. Personatges il·lustres.

Marian Mestre (1875-1932)

El pare Marian Mestre va néixer a Argençola el dia 7 de maig de 1875 i morí a la Indoxina el 30 de maig de 1932. Frare i missioner de l'Ordre dels Predicadors Dominics, estudià a Vic i vestí l'hàbit a Ocaña el 1890. Ordenat sacerdot l'any 1899, anà cap a les missions de Tonkin, regió d'Indoxina a la zona de l'actual Vietnam. Hi residí durant trenta anys, dels quals en passà deu a les muntanyes de Van-liong, deu més als plans de Yeu-un i els deu darrers al seminari de Dao-ugan. Va escriure més d'un centenar de llibres i articles apologètics, aquests darrers publicats a la revista "El Correo Xino-anamita" entre els anys 1905 i 1916.

Santa Teresa de Jesús Jornet i Ibars (1843-1897)

Va néixer a Aitona el 1843 en una família de pagesos cristians. Va créixer en un clima de treball honrat. Estudia a Lleida per a mestra i va a ensenyar a Argençola (Anoia). Va ser fundadora l'any 1872 de la congregació de les Germanetes del Malalts Desemparats. L'any 1958 Pius XII la beatificà i l'any 1974 fou canonitzada pel papa Pau VI, el 27 de gener. Va ser proclamada patrona de l'ancianitat pel mateix papa l'any 1977.

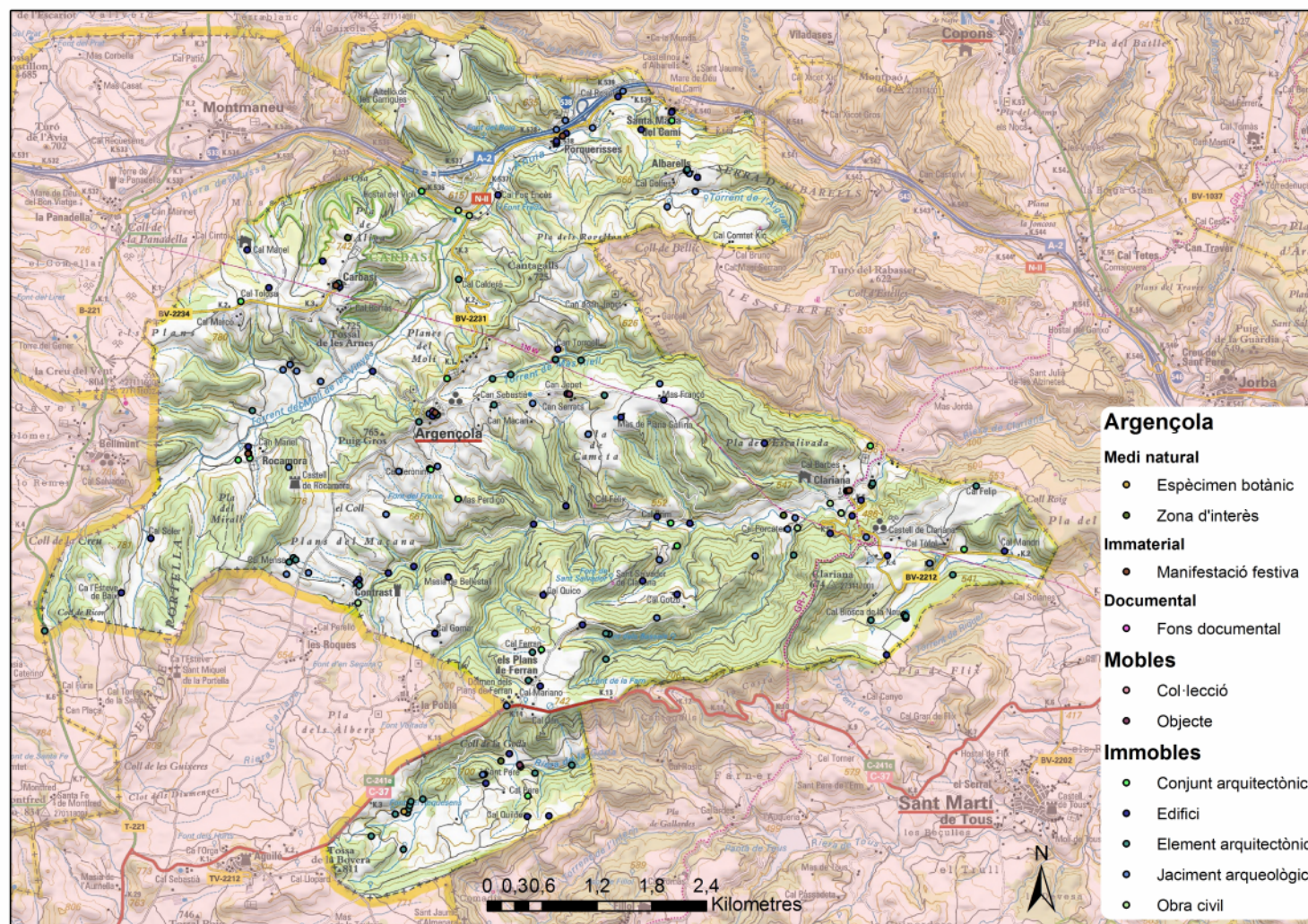
3. Bibliografia

- AA.VV. (1992). Catalunya Romànica. Vol. XIX. L'Anoia. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana.
- AAVV(2006). Cases de poble. Evolució, arquitectura i restauració dels nuclis rurals. Figueres: Brau.
- BOFARULL, M. (2002). Orígens dels noms geogràfics de Catalunya: pobles, rius i muntanyes. Cossetània Edicions.
- BORI, R. (1987). El Molinot de Porquerisses.
- CATALÀ I ROCA, P. [coord.], (1990). Els Castells catalans. Barcelona: Ed. Dalmau.
- ESPINALT, B. (1775) "Dirección General de cartas en forma de diccionario, para escribir a todas las ciudades, villas."
- GAVÍN, J.M. (1984). *Inventari d'esglésies: Anoia - Conca de Barberà (vol.XVI)*. Barcelona: Arxiu Gavín.
- GONZÁLEZ, A.(2005).La masia catalana. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció: Arquitectura Tradicional 1, Barcelona: Brau Edicions.
- INVENTARI DEL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC DE CATALUNYA. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- INVENTARI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE CATALUNYA: ARGENÇOLA. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- MADURELL I MARIMON, J.(1972.). *El paper a les terres catalanes*. Contribució a la seva història vol. II. pp. 961-962. Barcelona.
- MARTÍN I VILASECA, F.; PREIXENS I LLEVADOT, J. (2005). Les construccions de pedra seca. Lleida: Pagès editors.
- MARTÍNEZ, M. (2010). Arquitectura rural. Un patrimoni cultural oblidat. (l'exemple de la Conca de Barberà)Valls: Edicions Cossetània.

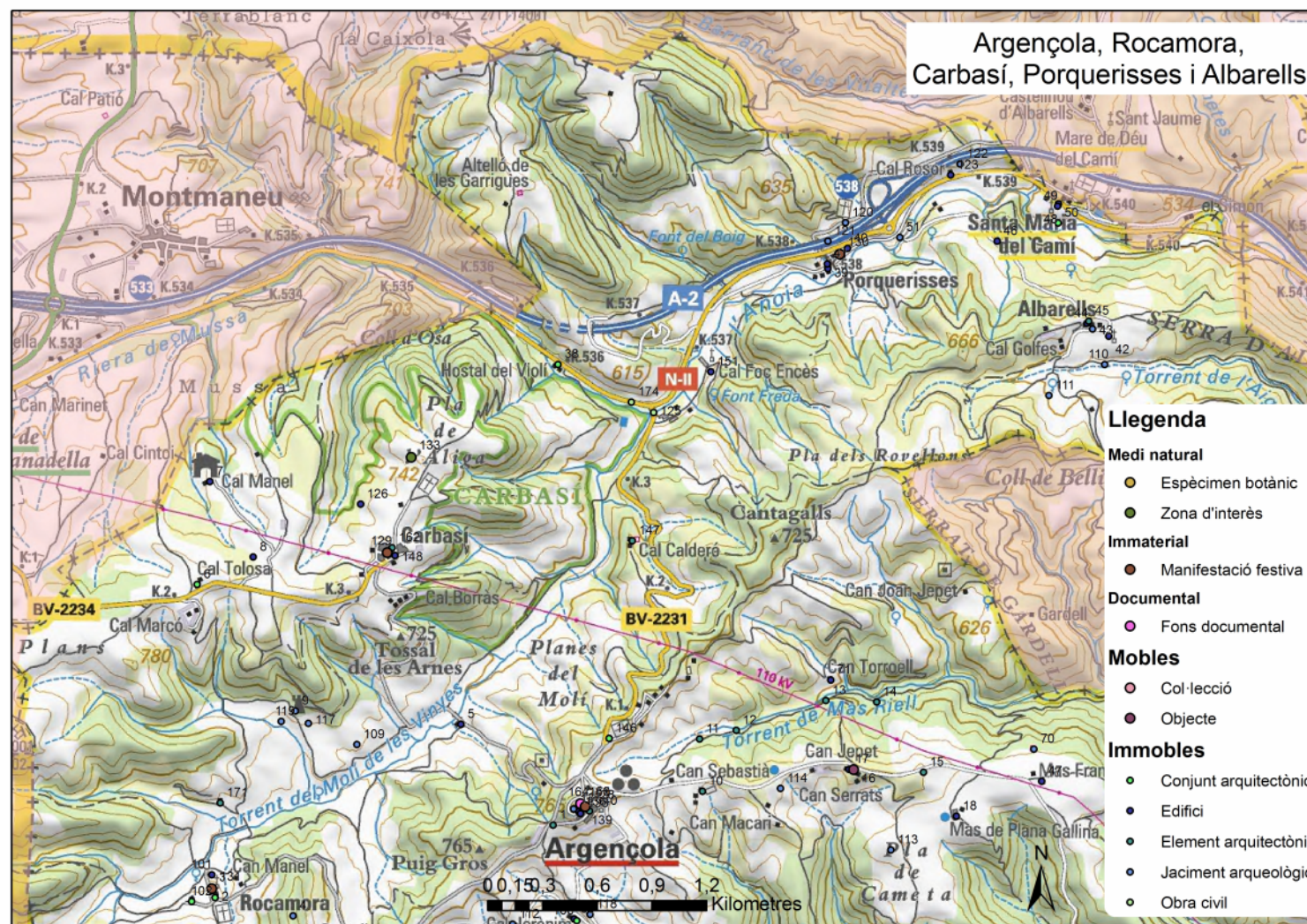
- MORA, J. (coord.) (2001). Les cabanes i els marges: 1r Curset d'Estiu sobre Arquitectura Popular, Segarra-Urgell, del 7 a l'11 d'agost de 2000. Cervera: Associació Amics de l'Arquitectura Popular.
- NADAL, E.; PASCUAL, S.; VILLENA, N (2005). Actuacions arqueològiques d'urgència a l'autovia N-II. El mas ibèric de Can Rossó i el conjunt medieval de Sant Marc (Argençola, Anoia). A:Tribuna d'Arqueologia 2002-2003 . Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura ., p.161-182.
- NADAL, E.; SERRA, J (2003) :Memòria de les actuacions arqueològiques a l'autovia de Lleida-Barcelona (CN-II), tram Cervera Santa Maria del Camí. Sant Marc (Argençola). Igualada. Inèdit .
- NORMES DE PLANEJAMENT URBANÍSTIC DELS MUNICIPIS SENSE PLANEJAMENT A CATALUNYA. (Març 2010.) Comarques Centrals. Argençola. Estudi Geològic. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.
- PALAU I RAFECAS, S. (1991). Els molins fariners de la conca de l'Anoia. Miscel·lània penedesenca, Vol.: 15.
- RIBA I GABARRÍ, J.. LA MASIA VINATERA DE CAL VILASECA DE CLARIANA.
- TORRAS I RIBÉ, J(1991). Història de l'Anoia. Vol II (pàg 275-287). Manresa : Edicions Selectes.
- URBIOLA, M.(2003) :Projecte de trasllat de l'església de Sant Marc. Municipi d'Argençola. Anoia. Manresa. Inèdit.
- VALLS I SUBIRA, O. (1970): Paper and Watermarks in Catalonia, Amsterdam.

Annex Cartogràfic

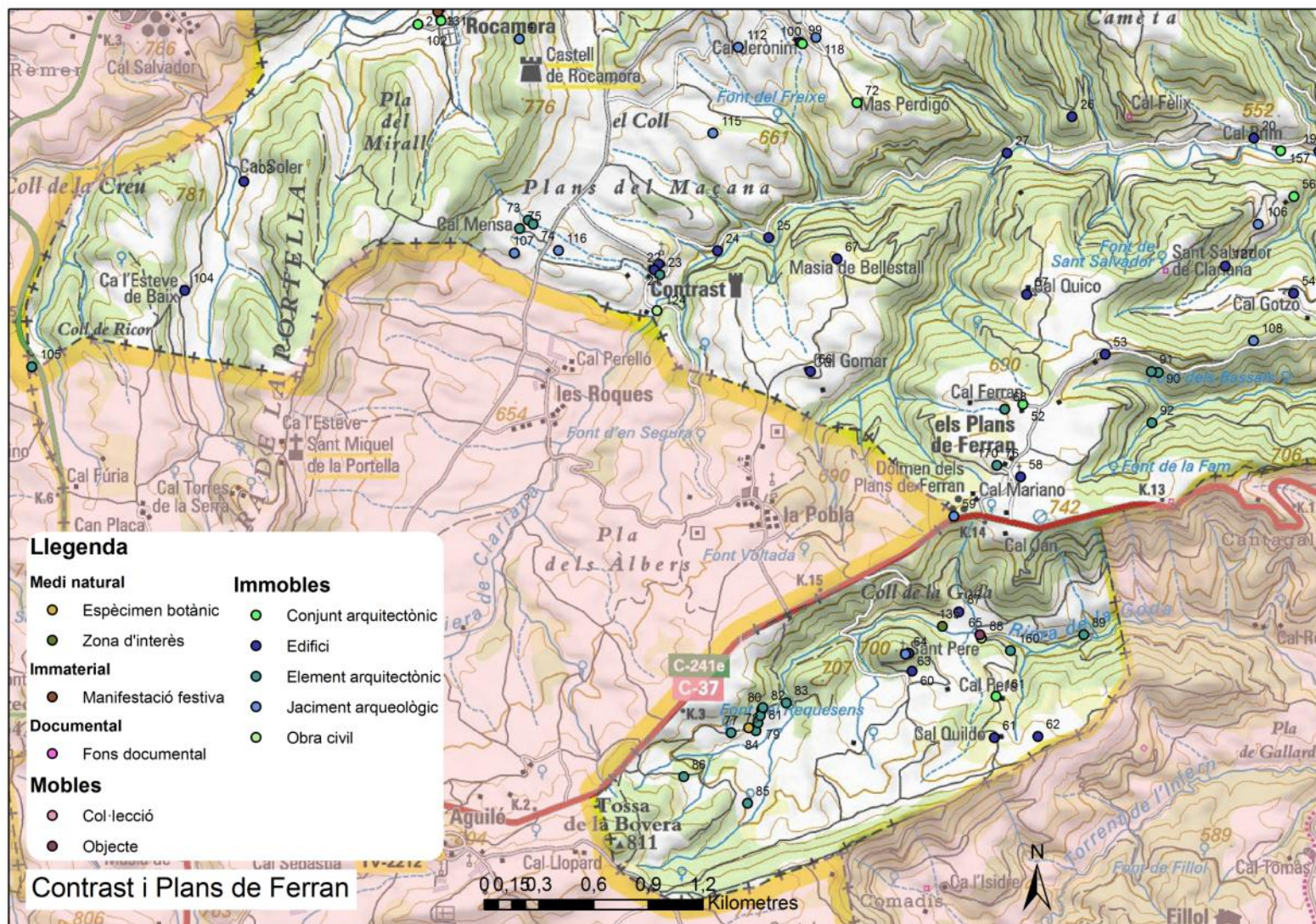
MAPA GENERAL DEL TERME D'ARGENÇOLA

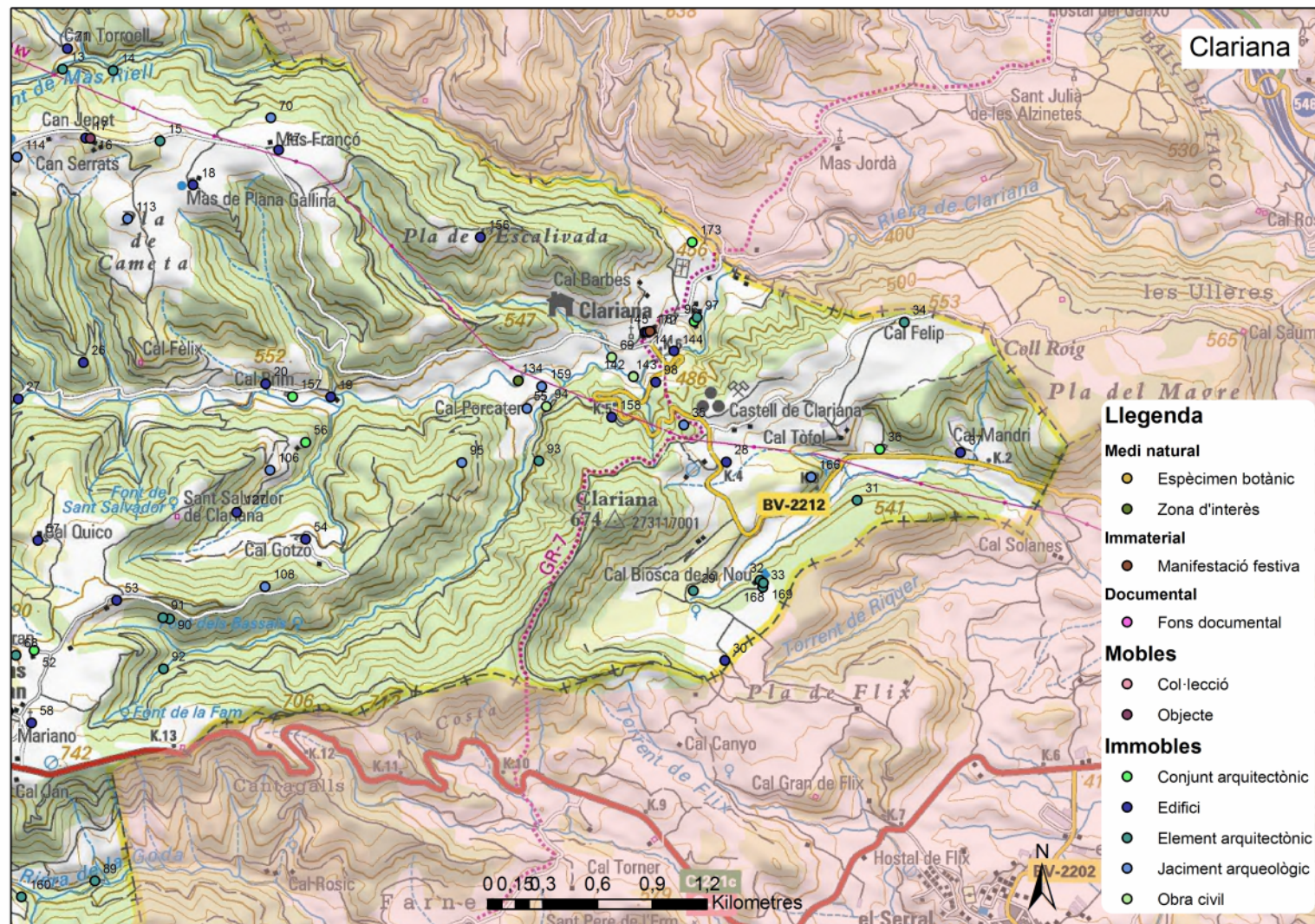
MAPA DEL SECTOR DE ROCAMORA, CARBASÍ, PORQUERISSES I ALBARELLS.

MAPA DEL SECTOR DE CONTRAST I ELS PLANS DE FERRAN.

Jordi Seró i Martí Picas. [IN]STIU S.C.P. Mapa de Patrimoni Cultural d'Argençola

MAPA D'ARGENÇOLA

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Cultura

Comte d'Urgell, 187
Edifici del Relotge
08036 Barcelona
Tel. 934 022 566
Fax 934 022 825
o.patrimonio@diba.cat
www.diba.cat/opc